

Vilniaus universitetas
Filologijos fakultetas

Goda Košinskytė

Semiotikos studijų programa

Magistro darbas

Politinės tikrovės transformacijos televizijos laidoje „Dviračio savaitė“

Darbo vadovė: dr. Inga Vidugirytė-Pakerienė

Vilnius 2026

Anotacija

Goda Košinskytė, *Politinio juoko transformacijos televizijos laidoje „Dviračio savaitė“*, darbo vadovė dr. Inga Vidugirytė-Pakerienė, Vilniaus universitetas, Filologijos fakultetas, A. J. Greimo semiotikos ir literatūros teorijos centras, 2026, 39 p.

Darbe analizuojama, kaip politinis juokas televizijos laidoje „Dviračio savaitė“ dalyvauja formuojant politinės tikrovės vaizdinį. Tyrimo objektas – 2025 m. rugsėjo–2026 m. sausio mėnesiais transliuoti epizodai, kuriuose vaizduojama Baltarusijos kontrabandinių balionų krizė.

Remiantis juoko kultūros analizės principais, darbe nagrinėjama, kaip per parodiją, vizualinius ir kalbinius elementus, pasikartojimą bei neatitikimą tarp politinės kalbos ir vaizduojamos situacijos kuriamas komiškumas. Ypatingas dėmesys skiriamas kontrabandiniams balionams ir premjerės personažo konstravimui. Analizė rodo, kad parodijoje valdžios sprendimų priėmimas vaizduojamas kaip imitacija, o politinė krizė kaip pasikartojantis ir iki galo neišsprendžiamas reiškiny.

Turinys

Įvadas	4
2. Teorinis pagrindas.....	6
2.1. Politinis juokas krizės sąlygomis.....	7
2.2. Juoko mechanizmas.....	9
3. Metodologija.....	11
4. Analizė.....	13
4.1. Vizualinių elementų analizė.....	13
4.2. Kalbinių elementų analizė	21
4.3. Tiesosakos kvadaratas.....	28
Išvados.....	31
Literatūros sąrašas.....	35
Santrauka	37
Summary.....	38

Įvadas

Žiniasklaida politinius įvykius ir politinius aktorius siekia vaizduoti kuo objektyviau ir nešališkiau, informuoti visuomenę apie įvykių esmę¹. Vis dėlto, greta šio žiniasklaidos formuojamo politinio diskurso egzistuoja ir alternatyvios politinės komunikacijos formos, kuriose reikšmingą vietą užima juokas – satyra kaip žanras, kuris juoko forma kritikuoja politinę tikrovę², parodija kaip diskurso perėmimo ir transformavimo mechanizmas³, ironija kaip reikšmės dvilypumą kurianti technika⁴ ir groteskas kaip estetinis principas, deformuojantis realybę ir jungiantis skirtingus jos lygmenis⁵. Žiūrovui parodijos forma pateikiamos naujienos leidžia ne tik reflektuoti politinius įvykius, bet ir juos interpretuoti bei vertinti iš kitos perspektyvos. Tai reiškia, kad tiek žiniasklaidos kuriamas viešasis diskursas, tiek parodijos komunikacijos formos, selektyviai atrinkdamos ir skirtingais būdais išryškindamos įvykius, dalyvauja formuojant tai, kaip šie įvykiai yra suprantami⁶. Galima teigti, kad juokas tampa lyg savita politinės komunikacijos forma, kurioje yra kuriamos ir vėliau cirkuliuoja specifinės politikos tikrovės interpretacijos.

Šiuo tyrimu siekiama analizuoti politinio juoko kultūrą Lietuvoje, jo raišką viešojoje erdvėje bei jo kuriamas reikšmes šalies politinių įvykių kontekste. Nors juokas dažnu atveju gali būti laikomas lengvu ir neįpareigojančiu reiškiniu, remiantis J. Lotmano kultūrinės semiotikos samprata, jis gali būti suprantamas kaip kultūrinė praktika, dalyvaujanti formuojant visuomenės pasaulio suvokimą, įskaitant ir politinę tikrovės suvokimą⁷. Anot Olgos Freidenberg, pasitelkiant parodiją, aukštojo (rimto) turinio formos yra komiškai apverčiamos, susiejamos su neadekvačiu kontekstu, sukuriant kontrastą tarp formos ir turinio bei tokiu būdu transformuojant, bet kartu ir išsaugant pradinę reikšmę⁸. O. Freidenberg teigia, kad vaidmenų sukeitimas yra vienas iš senovės žmogaus religinių motyvų, atitinkančių komiškąją liniją ir visa tai daroma turint pačių kilniausių tikslų: „laikiniai

¹ Jonathan Fenby, *The International News Services* (1986), p. 25

² Gray, Jonathan; Jones, Jeffrey P.; Thompson, Ethan. *Satire TV: Politics and Comedy in the Post-Network Era*. New York: NYU Press, 2009, p. 12–14.

³ Hutcheon, Linda. *A Theory of Parody: The Teachings of Twentieth-Century Art Forms*. New York: Methuen, 1985, p. 6–7.

⁴ Hutcheon, Linda. *Irony's Edge: The Theory and Politics of Irony*. London: Routledge, 1994, p. 10–11.

⁵ Bakhtin, Mikhail. *Rabelais and His World*. Bloomington: Indiana University Press, 1984, p. 18–23, 62–65, 317–322.

⁶ Todd Gitlin, *The Whole World Is Watching: Mass Media in the Making and Unmaking of the New Left* (Berkeley: University of California Press, 1980), p. 6–7; 10.

⁷ Jurij Lotman, *Universe of the Mind: A Semiotic Theory of Culture* (Bloomington: Indiana University Press, 1990), p. 213–214.

⁸ Olga Freidenberg, “The Origin of Parody,” in *Semiotics and Structuralism: Readings from the Soviet Union*, ed. H. Baran (White Plains, NY: International Arts and Sciences Press, 1976), p. 269–270.

paslėpti tai, kas iš tikrųjų yra, apsaugoti nuo to ir į jo vietą pastatyti vieną iš jo „panašumų“⁹. Parodijos pirminė funkcija buvo ne išjuokti tai, kas didinga, o pasitelkiant komišką kaukę ir apgaulę apsaugoti tikrąjį, šventą religinį turinį¹⁰. Ši logika leidžia parodiją suprasti ne vien kaip juoko ar kritikos formą, bet kaip reikšmės transformavimo mechanizmą. Išlaikant atpažįstamas formas, jų turinys pakeičiamas, perkonstruojamas arba perkeliamas į kitą semantinę lygmenį. Būtent todėl parodijos diskurse juokas ima veikti kaip priemonė, kuri ne tik atvaizduoja viešajame diskurse cirkuliuojančias politines reikšmes, bet kartu ir jas perdirba, kurdama alternatyvų, transformuotą politinės tikrovės vaizdinį. Taip pat svarbi (politinio) juoko savybė yra jo ambivalencija. Anot Bachtino, juokas vienu metu gali būti išlaisvinantis ir griauantis, išaukštinantis ir nužeminantis, padedantis susidoroti su politine įtampa, bet kartu simboliškai nuverčiantis autoritetus¹¹. Ši dvilypė juoko prigimtis leidžia juokui veikti kaip kultūrinės kritikos formai, kuri keičia politinių įvykių suvokimą¹². Būtent per šią ambivalenciją (politinis) juokas tampa ypač reikšmingu politinių krizių laikotarpiais, kai visuomenėje kyla neapibrėžtumo, nesusitikėjimo ar sumaišties jausmai. Šia prasme juokas įgyja ritualinę funkciją: jis padeda bendruomenei simboliškai susidoroti su krize, ją įvardyti, peržaisti ir laikinai suvaldyti. Panašiai kaip archajiniuose ritualuose, juokas čia veikia ne vien kaip pramoga, bet kaip būdas pereiti per nestabilią situaciją, sumažinti jos keliamą įtampą ir atkurti bent laikiną tvarką¹³.

Šiame darbe politinis juokas analizuojamas remiantis televizijos laida „Dviračio savaitė“, kuri ilgą laiką buvo vienas ryškiausių politinio humoro reiškinių Lietuvos televizijoje. „Dviračio savaitė“ yra savaitinė satyrinė šalies ir pasaulio įvykių apžvalga, pateikiama kaip žinių laidos parodija¹⁴. Tyrimui pasirinktas 2025 m. rugsėjo mėnesio – 2026 m. sausio mėnesio laikotarpis, kai Lietuvoje vyko hibridinė Baltarusijos ataka prieš Lietuvą, ir iš Baltarusijos pusės buvo skraidinami meteorologiniai balionai su kontrabandinėmis cigaretėmis, kurie trikdė Lietuvos oro uostų veiklą¹⁵. Ši Baltarusijos kontrabandinių balionų krizė tapo vienu ryškiausių pastarojo laikotarpio politinių įvykių Lietuvoje,

⁹ Olga Freidenberg, „The Origin of Parody,” in *Semiotics and Structuralism: Readings from the Soviet Union*, ed. H. Baran (White Plains, NY: International Arts and Sciences Press, 1976), p. 282.

¹⁰ Ten pat, p. 280-282.

¹¹ Mikhail Bakhtin, *Rabelais and His World*, Bloomington: Indiana University Press, 1984, p. 10–12, 88–89.

¹² Ten pat, p. 11–12.

¹³ Ten pat, p. 8–10.

¹⁴ LRT. „Dviračio savaitė.“ LRT mediateka. 2025 m. lapkričio 2 d. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d.

<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000542122/dviracio-savaite?episode=2731388&season=%2Fmediateka%2Fvideo%2Fdviracio-zinios%2F2025>

¹⁵ LRT, „NKVC vadovas: dėl kontrabandinių balionų oro uostai patyrė apie 17 tūkst. eurų nuostolius“, LRT mediateka, 2025 m. spalio 25 d., žiūrėta 2026 m. kovo 29 d.,

<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000536048/laikiniai-del-balionu-sustabdzius-oro-uostu-veikla-patirta-bent-17-tukst-euru-nuostoliu?episode=2725093&season=%2Fmediateka%2Fvideo%2Fspaudos-konferencijos%2F2025>

atskleidusiu valstybės saugumo, politinės atsakomybės ir viešosios komunikacijos įtampas¹⁶. Situacija išryškino ir vykdomosios valdžios gebėjimų ribas, ypač vertinant premjerės Ingos Ruginienės galimybes efektyviai reaguoti į besivystančią krizę. Analizuojant „Dviračio savaitės“ laidas, skirtas Baltarusijos hibridinei atakai prieš Lietuvą, remiantis diskurso ir vaizdinių analize siekiama atskleisti politinio juoko pobūdį Lietuvos viešojoje erdvėje ir jo vaidmenį transformuojant politinės tikrovės suvokimą pasirinktu laikotarpiu, taip pat parodyti, kaip per parodiją aktualūs politiniai įvykiai yra transformuojami. Darbe nagrinėjama, kokia kalba ir vaizdiniai yra paryškiniami, hiperbolizuojami ar groteskiškai deformuojami, o kurie aspektai lieka nuošalyje ar apskritai yra nutylimi. Tokiu būdu politinė satyra darbe pasirodo kaip alternatyvi politinės tikrovės reprezentacijos forma, konkuruojanti, papildanti ir kvestionuojanti valdžios kuriamą viešąjį diskursą.

Tyrimo aktualumą ir naujumą lemia tai, kad nors tarptautiniuose tyrimuose politinis humoras analizuojamas kaip reikšminga viešojo diskurso ir politinės komunikacijos forma, Lietuvoje stokojama nuoseklių tyrimų, nagrinėjančių, kaip satyrinės televizijos laidos konstruoja politinę tikrovę ir interpretuoja konkrečius politinius įvykius. Juoko tyrimai tarptautiniame akademiniame lauke yra labiau išplėtoti ir sistemiškai siejami su politinės komunikacijos, medijų studijų bei kultūros teorijos kryptimis. Tokie darbai rodo, kad satyrinė medija ne tik atspindi politinius procesus, bet ir aktyviai dalyvauja konstruojant politinių veikėjų įvaizdį ir struktūruojant viešąjį diskursą. Pavyzdžiui, Geoffrey Baym analizuoja laidą „The Daily Show“ kaip hibridinę žurnalistikos ir pramogos formą, kuri per humorą integruoja ir perkuria politinę informaciją¹⁷, o Jonathan Gray, Jeffrey Jones ir Ethan Thompson parodo, kad satyrinės televizijos formatai, įskaitant „Saturday Night Live“, veikia kaip reikšmingi politinio diskurso dalyviai, gebantys formuoti auditorijos suvokimą apie politiką¹⁸. Amy Becker savo ruožtu atskleidžia, kad humoras politinėje komunikacijoje veikia kaip dviprasmis įrankis, vienu metu galintis tiek kritikuoti, tiek normalizuoti politinius reiškinius¹⁹.

2. Teorinis pagrindas

¹⁶ LRT, *Žurnalistų apklausa: metų įvykis Lietuvoje – balionų krizė*, 2025-12-30.

¹⁷ Baym, Geoffrey. „The Daily Show: Discursive Integration and the Reinvention of Political Journalism.“ *Political Communication* 22, no. 3 (2005).

¹⁸ Gray, Jonathan; Jones, Jeffrey P.; Thompson, Ethan. *Satire TV: Politics and Comedy in the Post-Network Era*. New York: NYU Press, 2009.

¹⁹ Becker, Amy B. „Humor and the Public Sphere: The Role of Comedy in Democratic Deliberation.“ In *The Oxford Handbook of Political Communication*, ed. Kate Kenski and Kathleen Hall Jamieson. Oxford: Oxford University Press, 2014.

Šiame skyriuje pristatomas teorinis ir metodologinis pagrindas, kuriuo remiamasi analizuojant politinio juoko veikimą televizijos laidoje „Dviračio savaitė“. Teorinis pagrindas formuojamas aptariant juoko filosofijos ir kultūros semiotikos prieigas, kurios leidžia politinį juoką suprasti ne kaip atsitiktinę pramoginę reakciją, bet kaip reikšmės kuriantį kultūrinį veiksmą. Šiame darbe svarbus ne tik klausimas, iš ko juokiamasi, bet ir kaip juokas struktūruoja politinių įvykių suvokimą, kaip keičia įvykių vertinimą ir kokį santykį su politine tikrove jis formuoja.

Politis juokas čia traktuojamas kaip viešojo diskurso dalis, veikianti krizės sąlygomis. Toks požiūris leidžia susieti juoką su platesniais kultūriniais mechanizmais: politinės krizės metu išryškėja ne tik institucinių sprendimų įtampa, bet ir kova dėl to, kaip pati situacija bus suprasta, interpretuota ir įvardyta. Todėl teorinėje darbo dalyje nuosekliai aptariamas juoko ir krizės ryšys, juoko ambivalencija, pagrindinės juoko teorinės prieigos ir kultūros semiotikos perspektyva, sudaranti pagrindą empirinei „Dviračio savaitės“ analizei.

2.1. Politinis juokas krizės sąlygomis

Politinio juoko tyrimai dažnai siejami su socialinio nestabilumo, politinių lūžių ir krizinių laikotarpių analize. M. Bachtino teigimu, šventė visada yra iš esmės susijusi su laiku – su natūralaus (kosminio) ciklo įvykių pasikartojimu arba su biologiniu bei istoriniu laiku²⁰. Visuose istoriniuose raidos etapuose šventės buvo glaudžiai susijusios su krizės momentais, lūžio taškais gamtos cikle arba visuomenės ir žmogaus gyvenime²¹. Šie mirties ir atgimimo, pokyčių bei atsinaujinimo momentai visada lemdavo šventinį pasaulio suvokimą ir suformavo savitą švenčių pobūdį. Karnavalas ir panašios liaudies šventės šių krizių akivaizdoje veikė kaip savotiškas įveikos ir atsinaujinimo mechanizmas, nes tik jose, skirtingai nei oficialiose šventėse, galėjo be iškraipymų atsiskleisti tikroji, anot Bachtino, šventės prigimtis²². Pavyzdžiui, oficialios viduramžių šventės buvo linkusios sankcionuoti ir įtvirtinti esamą tvarką, stabilumą, amžinumą, o pokyčius ir krizės momentus nustumti į praeitį²³. Tuo tarpu karnavalas šventė laikiną išsilaisvinimą nuo vyraujančios tiesos ir nustatytos tvarkos bei buvo priešiškas viskam, kas įamžinta ir baigta²⁴. Kultūros semiotikos požiūriu krizė svarbi ne tik kaip įvykis, bet kaip interpretacinė situacija, kurioje ima konkuruoti skirtingi paaiškinimo

²⁰ Mikhail Bakhtin, *Rabelais and His World* (Bloomington: Indiana University Press, 1984), p. 9

²¹ Ten pat, p. 9.

²² Ten pat, p. 9.

²³ Ten pat, p. 9.

²⁴ Ten pat, p. 10.

modeliai, o nusistovėjusios reikšmių struktūros praranda stabilumą²⁵. J. Lotmanas, kalbėdamas apie kultūrą kaip reikšmių organizavimo sistemą, pabrėžia, kad visuomenė pasaulį suvokia ne tiesiogiai, o per simbolines formas – tekstus, vaizdinius ir kalbą, kurie suteikia patirčiai struktūrą ir prasmę²⁶. Tai reiškia, kad politiniai įvykiai tampa suprantami tik per juos interpretuojančius diskursus. Kai šie diskursai tampa nepakankami ar prieštaringi, atsiranda erdvė alternatyvioms prasmų kūrimo formoms. Šiame kontekste politinis juokas įgyja ypatingą reikšmę. Jis leidžia politinius įvykius perkelti iš oficialaus, institucinio kalbėjimo lygmens į kitą registrą – kasdienišką, ironišką ar groteskišką. Juokas čia ne pakeičia politinę analizę, bet transformuoja santykį su ja: sudėtinga situacija pateikiama taip, kad tampa ne tik suprantamesnė, bet ir aiškiai vertinama. Šią interpretacinę funkciją galima papildyti juoko kultūros samprata. Juokas nėra vien spontaniška reakcija – jis yra kultūriškai struktūruotas reiškinys, susijęs su bendruomenėje nusistovėjusiais suvokimo modeliais. Kaip pažymi I. Vidugirytė, „žmogus paprastai žino, kas yra juokinga, kodėl juokinga, kada juokiamasi, o kada ne“, todėl juoko kultūra suponuoja bendrus kultūrinius orientyrus, reguliuojančius juoko suvokimą ir jo socialinį tinkamumą²⁷. Ši nuostata leidžia juoką suprasti ne kaip individualią reakciją, bet kaip kolektyvinę reikšmių kūrimo praktiką, susijusią su bendrais kultūriniais interpretacijos modeliais. Dar svarbiau, kad juoko kultūra nėra atsitiktinė ar pavienė – ji istoriškai siejama su ritualu, kuriame juokas funkcionuoja kaip bendruomeninė veikla ir yra integruotas į socialines bei simbolines gyvenimo struktūras. Ši perspektyva leidžia politinį juoką suvokti ne tik kaip komunikacinę formą, bet ir kaip socialinį veiksma, kuris padeda bendruomenei reaguoti į nestabilią situaciją. Tokį požiūrį papildoma S. Freudas įžvalga, kad subtilus, daugiaprasmis sąmojis (vok. Witz) gali būti laikomas specifine juoko forma ir leidžia netiesiogiai išreikšti nuslopintas ar socialiai nepriimtinas mintis²⁸. S. Freudas pabrėžia, kad sąmojis veikia ne per tiesioginį pasakymą, bet per tam tikras technikas, kurios užmaskuoja pirminę, dažnai agresyvią ar kritinę intenciją²⁹. Tiesioginis įžaidimas ar atvira kritika nėra juokingi, jie suvokiami kaip grubūs ar ciniški pasisakymai³⁰. Tuo tarpu sąmojis atsiranda tuomet, kai ši agresija transformuojama ir pateikiama netiesiogiai. Viena iš pagrindinių sąmojaus veikimo sąlygų yra reikšmės modifikacija ir poslinkis. Tai gali būti nedidelis kalbinis pakeitimas, leidžiantis išlaikyti formalią struktūrą, bet pakeisti jos prasmę, arba kelių reikšmių sujungimas vienoje išraiškoje³¹. S. Freudas taip pat išskiria daugiaprasmiškumą kaip esminę sąmojaus savybę: žodis ar frazė išlaiko tiesioginę, „nekaltą“ reikšmę, tačiau kartu savyje talpina

²⁵ Jurij Lotman, *Universe of the Mind* (1990), p. 213–214.

²⁶ Jurij Lotman, *Universe of the Mind* (1990), p. 213–214.

²⁷ Inga Vidugirytė-Pakerienė, *Juoko kultūra*, 2012, p. 9.

²⁸ Freud, Sigmund. *The Joke and Its Relation to the Unconscious*. New York: Penguin, 2003, p. 95–96.

²⁹ Ten pat, p. 101–103.

³⁰ Ten pat, p. 111–112.

³¹ Ten pat, p. 34–36.

antrinę, dažnai kritinę ar agresyvią prasmę³². Tokiu būdu sukuriamas dvigubas reikšmės sluoksnis, kuriame paviršinė prasmė veikia kaip priedanga, o tikroji intencija lieka užkoduota. Ši perskyra leidžia atskirti subtilų sąmojų nuo tiesmuko, stačiokiško juoko. S. Freudas pažymi, kad primityvūs kalambūrai ar paprastas garsų žaismas (Kalauer) reikalauja mažiau intelektualios pastangos ir dažnai neturi gilesnio semantinio sluoksnio³³. Tuo tarpu tikrasis sąmojis grindžiamas reikšmės kondensacija, poslinkiu ir dviprasmybe, todėl jis ne tik sukelia juoką, bet ir leidžia išreikšti tai, kas kitu atveju liktų slopinama.

Apibendrinant galima teigti, kad politinis juokas šiame kontekste veikia ne tik kaip reakcija į krizę, bet kaip specifinis būdas ją suprasti ir perteikti. Kaip rodo M. Bachtino karnavalinio juoko samprata, krizės situacijose atsiranda erdvė laikinai suspenduoti nusistovėjusias reikšmes ir perkeisti įprastą pasaulio tvarką. J. Lotmano požiūriu, tai reiškia, kad būtent tokiais sąlygomis ima konkuruoti skirtingi interpretacijos modeliai, o reikšmės tampa nestabilios. Šioje situacijoje juokas įgyja ypatingą funkciją, jis leidžia politinius įvykius perkelti į kitą, neoficialų vaizdavimo būdą. S. Freud'o sąmojaus analizė leidžia tiksliau paaiškinti, kaip ši interpretacija vyksta: per reikšmės poslinkius, dviprasmybę ir netiesioginę raišką, kuri leidžia išsakyti kritiką ne atvirai, o užkoduota forma. Dėl to juokas ne tik artikuliuoja įtampą, bet ir suteikia jai konkrečią kryptį. Taigi politinis juokas tampa ne vien emocinės įtampos įveikos priemone, bet ir reikšmių kūrimo praktika, kuri per atranką, deformaciją ir transformaciją formuoja specifinį politinės tikrovės suvokimą.

2.2. Juoko mechanizmas

Norint suprasti, kaip politinis juokas veikia krizės sąlygomis, būtina paaiškinti, kodėl tam tikri objektai ar veikėjai tampa juokingi ir kokias funkcijas juokas atlieka. Henri Bergsonas juoką aiškina kaip reakciją į mechaniskumą gyvybėje. Jo teigimu, komiškumas atsiranda tada, kai gyvas, lankstus elgesys ima virsti automatizuotu – kai „mechaninis uždedamas ant gyvo“³⁴. Juokinga tampa ne pati situacija, o sustabarėjimas joje – momentas, kai elgesys nebesikeičia kartu su aplinkybėmis. Politinėje komunikacijoje tai pasireiškia standartizuotomis frazėmis ir pasikartojančiais argumentais, kurie krizės metu ima atrodyti neadekvatūs. Bergsonas taip pat pabrėžia, kad juokas yra socialinis reiškinys

³² ³² Freud, Sigmund. *The Joke and Its Relation to the Unconscious*. New York: Penguin, 2003, p. 114–116.

³³ Ten pat, p. 59–60.

³⁴ Henri Bergson, *Juokas*, Vilnius: Vaga, 2014, p. 39–40.

– jis atsiranda tik tam tikroje bendruomenėje ir remiasi bendru suvokimu³⁵. Ši įžvalga svarbi politiniam humorui, nes ji rodo, kad juokingumas nėra individualus, o kolektyviai konstruojamas.

Juokas politiniame kontekste negali būti suprantamas vien kaip pramoginis ar atsitiktinis reiškinys. Jis atlieka svarbias socialines ir kultūrines funkcijas: leidžia sumažinti įtampą, tačiau kartu gali tapti kritikos, pasipriešinimo ar oficialaus politinio diskurso kvestionavimo forma. Politinis juokas padeda visuomenei susidoroti su sudėtingais, konfliktiškais ar traumuojančiais įvykiais, tuo pačiu metu kvestionuodamas politinių autoritetų rimtumą, „pasikėlimą“, susireikšminimą, legitimumą ir stabilumą.

Šią funkciją padeda paaiškinti S. Freudo sąmojaus samprata. Pasak Freudo, sąmojis leidžia netiesiogiai išreikšti tai, kas tiesiogiai galėtų būti slopinama arba socialiai nepriimtina³⁶. Vadinasi, kritika čia reiškia ne atviru puolimu, bet užmaskuota, simboline forma. Dėl to sąmojis tampa ne tik įtampos mažinimo mechanizmu, bet ir būdu kalbėti apie konfliktą, nepasitenkinimą ar agresiją taip, kad jie būtų kultūriškai priimtini.

Tačiau politinio juoko reikšmė neapsiriboja vien slopinamos kritikos išraiška. Analizuodamas ritualinę juoko kultūrą, M. Bachtinas parodo, kad karnavalinis juokas pasižymi ambivalentiška prigimtimi: jis vienu metu griauja ir kuria³⁷. Karnavalo metu laikinai panaikinamos socialinės hierarchijos, apverčiamos įprastos normos, o oficiali tvarka perkeliama į kitą – komišką, kūnišką, kasdienišką – lygmenį³⁸. Politinio diskurso atveju tai reiškia, kad oficialios politikos kalba ar veiksmai gali būti perkelti į komišką plotmę. Aukštas, instituciškai įtvirtintas diskursas susiduria su žemu, kasdieniu, materialiu lygmeniu, todėl praranda dalį savo rimtumo ir autoriteto. Tokia transformacija ypač svarbi analizuojant politinę parodiją, nes joje oficialūs pareiškimai, politinės figūros ar krizės valdymo scenarijai nėra tiesiog atkartojami – jie perkeliama į kitą reikšmės sistemą. Šioje sistemoje tai, kas turėtų atrodyti rimta, racionalu ir kontroliuojama, gali pasirodyti kaip sustingę, neadekvatu ar absurdiška.

³⁵ Ten pat, p. 18–19.

³⁶ Freud, Sigmund. *The Joke and Its Relation to the Unconscious*. Translated by Joyce Crick, edited by John Carey. New York: Penguin, 2003, p. 101–103.

³⁷ Bakhtin, Mikhail. *Rabelais and His World*. Bloomington: Indiana University Press, 1984, p. 11–12.

³⁸ Ten pat, p. 9–10.

Šią perspektyvą papildė J. Lotmano kultūros semiotika. Lotmano požiūriu, kultūra modeliuoja tikrovę per simbolines sistemas³⁹. Vadinasi, parodija nėra tik komentaras apie politinį įvykį: atrinkdama tam tikras detales, jas išdidindama, deformuodama ar perkeldama į kitą kontekstą, ji sukuria savitą jo interpretaciją. Todėl politinis juokas čia veikia kaip viena iš politinio įvykio supratimo formų.

O. Freidenberg parodijos teorija leidžia tiksliau paaiškinti, kaip vyksta šis perkėlimas. Nors vėlesnėje literatūrinėje tradicijoje parodija dažnai suprantama kaip aukštos formos ir žemo turinio kontrastas, Freidenberg pabrėžia, kad archajinėje savo prigimtyje ji labiau grindžiama formos ir turinio vienove⁴⁰. Parodija kyla iš sakralios pasaulėžiūros kaip „antrininko“ principas, kai kuriamas pakaitalas, laikinai pakeičiantis tai, kas tikra ir šventa⁴¹. Todėl komiška forma ne tik sumenkina turinį, bet ir jį perkelia, maskuoja ar net sustiprina⁴². Šiuo požiūriu parodija gali būti suprantama kaip reikšmės perorganizavimo mechanizmas, kuriame tas pats reiškiny vienu metu ir atpažįstamas, ir deformuojamas.

Dėl to politiniame kontekste parodija veikia ne vien kaip kontrasto tarp rimto ir komiško kūrimas. Ji parodo, kaip oficialios reikšmės tampa nestabilios, kaip politiniai autoritetai perkeliama į kitą semantinį lygmenį, o krizės vaizdinys įgauna naują interpretacinę formą. I. Vidugirytė komizmą ir parodiją taip pat sieja su kultūros gebėjimu reflektuoti bei perkurti pačią save⁴³. Tai leidžia politinį humorą suprasti kaip kultūrinę praktiką, dalyvaujančią formuojant politinės tikrovės interpretacijas.

Aptartos teorinės prieigos leidžia politinį juoką suvokti kaip daugiasluksnį reiškinį. Todėl šiame darbe politinis juokas traktuojamas ne kaip antrinė reakcija į krizę, bet kaip viena iš jos supratimo ir vaizdavimo formų.

3. Metodologija

Šis tyrimas yra kokybinis ir grindžiamas semiotine analize. Tyrimo objektas traktuojamas kaip kultūrinis tekstas, kuriame per kalbinius ir vizualinius elementus kuriamos ir transformuojamos

³⁹ Jurij Lotman, *Universe of the Mind*, 1990, p. 213–214.

⁴⁰ Freidenberg, Olga M. „The Origin of Parody.“ In *Semiotics and Structuralism: Readings from the Soviet Union*, ed. Henryk Baran. White Plains, NY: International Arts and Sciences Press, 1976, p. 268–269.

⁴¹ Ten pat, p. 269–270.

⁴² Ten pat, p. 270–271.

⁴³ Inga Vidugirytė-Pakerienė, *Juoko kultūra*, 2012, p. 11–12.

reikšmės. Tokia prieiga remiasi kultūros semiotikos nuostata, kad tekstai ne tik atspindi tikrovę, bet ir ją modeliuoja bei struktūruoja⁴⁴. Semiotinė analizė leidžia tirti reikšmę kaip santykių sistemą, o ne kaip izoliuotų elementų visumą. Ši nuostata būdinga struktūrinei semiotikai, kur reikšmė suprantama kaip santykių rezultatas⁴⁵.

Tokį tyrimo objekto supratimą papildė M. Bachtino karnavalo samprata. Bachtinas karnavalą apibrėžia ne tik kaip literatūrinį ar sceninį reiškinį, bet kaip platesnę kultūrinę formą, kuri apima vyksmą, kalbą, tekstus, gestus, vaizdinius ir socialinius vaidmenis⁴⁶. Todėl „Dviračio savaitė“ šiame darbe analizuojama kaip daugiasluksnis tekstas, kuriame reikšmė kuriama per personažų išvaizdą, kalbėjimą, rodomą erdvę, objektus ir kuriamas situacijas. Bachtinas taip pat pabrėžia, kad karnavalinėje kultūroje svarbų vaidmenį atlieka groteskiški ir stereotipizuoti veikėjai: juokdariai, kvailiai, seniai, vienuoliai, vaidingos moterys, velniai ir kitos figūros, kurios įkūnija ne individualią psichologiją, o tam tikrą išryškintą socialinį ar kultūrinį tipą⁴⁷. Ši perspektyva svarbi analizuojant I. Ruginienės personažą, kuris nėra tik individualus politinės figūros atvaizdas, bet parodiškai formuojamas tipažas, kuriame sistemingai išryškinami ir kartojami tam tikri kalbos, išvaizdos ir elgesio bruožai.

Tyrimo medžiagą sudaro Dviračio savaitė epizodai, transliuoti 2025 m. rugsėjo – 2026 m. sausio mėnesiais. Analizuojami epizodai, kuriuose reflektuojama Baltarusijos hibridinė ataka prieš Lietuvą. Atranka grindžiama tiksline (angl. purposive sampling) strategija, kai pasirenkami analizei reikšmingiausi atvejai⁴⁸. Tokiu būdu formuojamas analitinis korpusas, orientuotas į situacijas, kuriose politinis juokas yra tiesiogiai susijęs su nagrinėjama krize.

Analizė organizuojama dviem tarpusavyje susijusiais lygmenimis. Pirmuoju lygmeniu identifikuojama kalba ir vaizdiniai, per kuriuos konstruojama nagrinėjama politinė krizė. Antruoju lygmeniu atliekama analizė, siekiant nustatyti, kaip per parodiją transformuojama politinė realybė. Šiame darbe politinė realybė suprantama kaip viešajame diskurse konstruojamas politinių įvykių, veikėjų vaizdinys⁴⁹.

⁴⁴ Jurij Lotman, *Universe of the Mind: A Semiotic Theory of Culture* (Bloomington: Indiana University Press, 1990), p. 213–214.

⁴⁵ Algirdas Julius Greimas, *On Meaning: Selected Writings in Semiotic Theory* (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1987), p. 43–47.

⁴⁶ Mikhail Bakhtin, *Rabelais and His World*, Bloomington: Indiana University Press, 1984, p. 4–5, 7–8.

⁴⁷ Ten pat, p. 8, 319–320.

⁴⁸ Michael Q. Patton, *Qualitative Research and Evaluation Methods* (Thousand Oaks: Sage, 2002), p. 230–231.

⁴⁹ Peter L. Berger, Thomas Luckmann, *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*, Garden City, New York: Anchor Books, 1966, p. 51–55

Analizėje remiamasi juoko kultūros veikimo principais, kurie leidžia paaiškinti, kaip ir kodėl kuriamas komiškas ir kokią funkciją jis atlieka. Vienu svarbiausių laikomas nesutapimo principas – juokas kyla iš neatitikimo tarp lūkesčio ir rezultato. Ši prieiga leidžia tirti, kaip kuriamas skirtumas tarp politinės kalbos ir vaizduojamos situacijos. Papildomai taikoma Henri Bergsono mechaniškumo samprata, kuri leidžia aiškinti pasikartojančius veiksmus ir situacijas kaip komiško šaltinį. Pasikartojimas čia suprantamas kaip automatizmo forma, nurodanti į veikimo, psichikos ir proto sąstingį. Taip pat remiamasi Michailo Bakhtino karnavalinio juoko samprata, kuri leidžia analizuoti, kaip aukštas, oficialus politinis diskursas apverčiamas į žemesnį, kasdienį lygmenį. Ši transformacija siejama su simboliniu politinės galios nužeminimu. Parodijos veikimas aiškinamas remiantis Olga Freidenberg įžvalgomis, kurios leidžia nagrinėti, kaip per stilistinį iškraipymą ir pakartojimą transformuojama reikšmė ir kuriama kritinė distancija. Sekant Bachtinu, teigusiu, kad karnavalinė kultūra susideda iš trijų elementų – reginio, kalbos ir komiškųjų tekstų, „Dviračio savaitės“ analizė struktūruojama atskiriant reginio ir kalbinį lygmenis.

4. Analizė

4.1. Vizualinių elementų analizė

1. Paveikslėlis. Laidos „Dviračio savaitė“ stop kadras. 2025 m. lapkričio 2 dienos epizodas.

Laidoje „Dviračio savaitė“ premjerės Ingos Ruginienės personažas pasirenkamas kaip pagrindinis analizės objektas. Tai lemia ta aplinkybė, kad kaip viena svarbiausių politinių figūrų, ministras/-ė pirmininkas/-ė užima centrinę vietą viešajame politiniame diskurse, ypač krizės situacijose, kai iš Vyriausybės vadovo/-ės tikimasi aiškių sprendimų ir lyderystės. Būtent todėl I. Ruginienės personažas tampa itin tinkamu analizės objektu, kadangi per jį galima atskleisti, kaip interpretuojamas valdžios vaidmuo ir jos (ne)gebėjimas reaguoti į sudėtingas situacijas.

Laidoje „Dviračio savaitė“ premjerės Ingos Ruginienės personažas konstruojamas taip, kad žiūrovas ją atpažintų iš karto, tačiau atpažinimas čia yra tik pirmasis žingsnis. Nuosekliai kartojami išvaizdos, kalbiniai ir elgesio bruožai leidžia ne tik identifikuoti konkretų politinį veikėją, bet ir paverčia jį tam tikru tipažu, o, anot Bergsono, tai kelias į komizmo sukūrimą. Kitaip tariant, laida ne tiek siekia tiksliai atkartoti premjerę kaip individualų asmenį, kiek sukuria apibendrintą, lengvai atpažįstamą jos versiją, kurioje selektyviai išryškintos ir supaprastintos savybės ima veikti kaip pagrindas formuoti konkretų politinį jos vertinimą. Remiantis H. Bergsonu, karikatūros sampratą galima apibrėžti per kelis esminius principus. Pirmiausia, karikatūristas neišgalvoja naujų bruožų, o aptinka jau egzistuojančias, kartais net plika akimi nepastebimas deformacijos tendencijas, kurios žmogaus veide pasirodo tik kaip užuomazgos ar galimos grimasos⁵⁰. Antra, nors karikatūra yra siejama su išdidinimu ir perdėjimu, šis elementas nėra savitiksliis. Perdėjimas čia veikia kaip priemonė, leidžianti padaryti akivaizdžius tuos iškraipymus, kuriuos menininkas apčiuopia kaip dar tik besiformuojančius⁵¹. Todėl komiškas kyla ne iš paties perdėjimo, bet iš jo gebėjimo išryškinti jau egzistuojančią tendenciją. Trečia, karikatūroje forma suvokiama kaip judesio kontūras. Iškraipymas taikomas net ir toms veido dalims, kurios pačios savaime nejuda, pavyzdžiui, nosiai ar ausims. Tačiau šis pokytis vyksta ne atsitiktinai – forma keičiama ta kryptimi, kuria ją jau yra „pradėjusi“ keisti gamta, todėl nejudantis bruožas tarsi paverčiamas judesiu ar grimasa⁵². Galiausiai, karikatūra siejasi su gyvybingumo praradimu ir sustingimu. H. Bergsonas pabrėžia, kad žmogaus kūnas tampa komiškas tuomet, kai materija ima priešintis dvasios lankstumui ir gyvos, kintančios išraiškos tarsi „įspaudžiamos“ į vieną nuolatinę, nekintančią grimasą⁵³. Tokiu atveju žmogus vaizduojamas taip, lyg jo vidinis gyvenimas būtų sukristalizuotas į vieną sustingusią padėtį, prarandant natūralų grakštumą ir virstant mechanine, automatine forma. Būtent tokiu karikatūros principu yra kuriamas ir ministrės pirmininkės Ruginienės personažas.

⁵⁰ Henri Bergson, *Laughter: An Essay on the Meaning of the Comic* (New York: Macmillan, 1913), p. 26.

⁵¹ Ten pat, p. 27–28.

⁵² Ten pat, p. 28.

⁵³ Ten pat, p. 29–30.

Pirmiausia laidoje „Dviračio savaitė“ šis principas atsiskleidžia vizualiniu lygmeniu. Premjerės personažas kuriamas per ryškų makiažą, išryškintus antakius, kruopščiai formuojamą šukuoseną, raudonos ar bordo spalvos sukneles, skareleles, paltus, taip pat didelius, blizgančius auskarus. Pavyzdžiui, spalio 26 dienos epizode, kai pirmą kartą užsimenama apie kontrabandinius balionus, premjerė pasirodo su dailiai sugarbanotais plaukais (šukuosena), raudonai padažytomis lūpomis, ryškiu makiažu. Ji dėvi violetinės spalvos paltuką, iš už palto apačios kyšo raudona suknelė arba sijonas, premjerė ryši raudoną skarelę. Visi šie išvaizdos elementai laidoje funkcionuoja kaip atpažinimo ženklai: jie padeda žiūrovui suprasti, kad scenoje vaizduojama būtent premjerė. Svarbu paminėti, kad šie bruožai nėra visiškai išgalvoti. Jie remiasi realia viešajame diskurse jau atpažintu I. Ruginienės įvaizdžiu. Žiniasklaidoje jos stilius yra aptariamas kaip reikšminga politinės reprezentacijos dalis, pavyzdžiui raudonų suknelių pasirinkimas⁵⁴. Todėl parodijoje matomi ryškūs lūpų dažai, raudonos aprangos detalės, tvarkinga šukuosena, skarelė ar blizgūs aksesuarai veikia ne kaip atsitiktinė išmonė, bet kaip realaus premjerės įvaizdžio karikatūrinis sutirštinimas. Kitaip tariant, parodija ne sukuria visiškai naują personažo išvaizdą, o pasirenka jau viešai matomus ir atpažintus bruožus, juos išdidina ir paverčia komiškais ženklais.

Vienoje scenoje užsimenama apie premjerės stiliaus detales, tai yra neseniai įsigytą rankinę. Laidoje sutikta praeivė duoda premjerei patarimą vietoje tapybos išbandyti medžioklę, kadangi dar sovietmečiu medžioklėje buvo priimami svarbiausi sprendimai tarp politikų. Ruginienė praeivei atsako: „Tai norite pasakyti, kad Milane man reikėjo pirkti ne rankinuką, o maudomuką?“ Šis rankinuko paminėjimas nėra atsitiktinis, kadangi viešojoje erdvėje I. Ruginienės rankinė buvo itin plačiai aptarinėjama žurnalistų, premjerė ir pati pasisakė dėl kilusio skandalo⁵⁵. Todėl šiuo atveju, tokia detalė tampa nuoroda į jau egzistuojantį viešą diskursą, nors ir yra komiškai perdirbama. Taip pat, pats I. Ruginienės atsakymas apie „maudomuką“ sustiprina parodinį efektą, nes rimtas patarimas apie politinių sprendimų priėmimą medžioklėje čia perkeliamas į išvaizdos sritį. Praeivės pasakymas apie medžioklę nurodo į neformalių susitarimų ir sprendimų priėmimo erdvę, tačiau premjerės personažas šį pasiūlymą supranta ne kaip politinės veiksenos komentarą, o kaip klausimą apie tai, kokį daiktą reikėjo įsigyti. Todėl atsakyme atsiranda komiškas neatitikimas: vietoj kalbėjimo apie

⁵⁴ TV3.lt. „Premjerės Ingos Ruginienės stilius išduoda daugiau nei atrodo: štai ko ji nepasako žodžiais.“ TV3.lt. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d. <https://www.tv3.lt/naujiena/gyvenimas/premjerės-ingos-ruginienės-stilius-isduoda-daugiau-nei-atrodo-stai-ko-ji-nepasako-zodziais-n1447179>

⁵⁵ lrytas.lt. „Pirmą kartą po skandalo dėl rankinės prabilo pati Inga Ruginienė: vyras gavo šoką.“ lrytas.lt. 2025 m. rugsėjo 23 d. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d. <https://www.lrytas.lt/zmones/veidai-ir-vardai/2025/09/23/news/pirma-karta-po-skandalo-del-rankines-prabilo-pati-inga-ruginiene-vyras-gavo-soka--39641638>

galią ar politinį veikimą, dėmesys nukrypsta į rankinuko ir maudymosi kostiumėlio pasirinkimą. Tokiu būdu personažas parodijoje vaizduojamas kaip labiau susitelkęs į išorinį įvaizdį nei į politinę situaciją.

Visi šie išvaizdos elementai yra atkartojami ir matomi kitose laidose. Pavyzdžiui, lapkričio 2 dienos epizode, kuomet Ruginienė savo kabinete susitinka su kito politiko personažu – Remigijumi Žemaitaičiu, galima ir vėl pamatyti veikėjos išvaizdos išskirtinumą. Laidoje Ruginienės plaukai tvarkingai surišti, matomas toks pat ryškus makiažas, raudonai padažytos lūpos. Šioje laidoje premjerė įsivėrusi didelius, blizgančius auskarus. Visos šios išvaizdos detalės žiūrovui tampa reikšmingos pirmiau nei artikuliuojama žodinė žinutė. Nors viešojoje erdvėje I. Ruginienės apranga ir stilius gali būti siejami su profesionalumu, solidumu ar bandymu kurti patikimos politikės įspūdį, tačiau parodijoje tie patys ženklai įgauna kitą funkciją. Jie nebe tik reprezentuoja politinį statusą, bet ir pradeda rodyti dirbtinumą, perteklinį rūpinimąsi įvaizdžiu bei tam tikrą atotrūkį nuo krizės rimtumo. Šis reikšmės pasikeitimas gali būti siejamas ir su M. Bachtino aprašyta karnavaline apvertimo logika, kai tai, kas oficialu, aukšta ir rimta, perkeliama į žemesnį, komišką lygmenį⁵⁶.

Vizualinį personažo atpažįstamumą papildo ir elgesio bruožai. Šiame lygmenyje svarbus aukštas, švelnus, nuolankus balsas, nuolatinė šypsena, prisimerkiantis žvilgsnis į kitus, taip pat bendras įspūdis, kad veikėja yra naivi, ne iki galo suprantanti situaciją ar bandanti išlaikyti mandagumo ir švelnumo pozą ten, kur aplinkybės reikalautų ryžto. Tokie bruožai formuoja specifinį politinės galios ir jos reprezentacijos santykį. Personažas formaliai užima aukštą politinę poziciją, tačiau jo elgesys nuosekliai silpnina šios pozicijos rimtumą. Šitaip kuriamas komiškas ir kartu kritiškas neatitikimas tarp to, kokią galią premjerė turėtų įkūnyti, ir to, kaip ji vaizduojama laidoje „Dviračio savaitė“. Galia čia nėra panaikinama, tačiau jos reprezentacija stokoja tvirtumo, ryžto ir kontrolės ženklų, todėl valdžios figūra ima atrodyti pažeidžiama ir tampa juoko objektu.

Dažniausias komizmo šaltinis, pasak H. Bergsono, yra charakteris. Kai vienas žmogaus bruožas pernelyg dominuoja ir ima valdyti visą elgesį, jis sustingsta, tampa nuspėjamas ir dėl to komiškas⁵⁷. Toks veikėjas nebereaguoja lanksčiai į situaciją, bet veikia tarsi pagal iš anksto nustatytą schemą – jo reakcijos kartojasi ir tampa automatiškos⁵⁸. Bergsonas pabrėžia, kad komedija linkusi parodyti ne individualią asmenybę, o pasikartojančių savybių nulemtą tipą, kai personažas tampa tam tikro

⁵⁶ Mikhail Bakhtin, *Rabelais and His World*, p. 10–11, 198–199, 370–371.

⁵⁷ H. Bergsonas, *Juokas*, p. 111–113.

⁵⁸ Ten pat, p. 113–115.

bruožo nešėju ir dėl to lengvai atpažįstamu bei juokingu⁵⁹. Svarbu pabrėžti, kad šių bruožų kartojimas leidžia personažui veikti kaip tipažui. Tipažas satyroje yra veikėjas, kurio individualumas sumažinamas, o tam tikros savybės sistemingai išryškinamos, kad jis imtų reikšti ne tik save, bet ir platesnį reiškinių. Ruginienės atveju išvaizdos, kalbos ir elgesio požymiai susijungia į nuoseklų ženklų rinkinį, kuris leidžia personažą skaityti kaip tam tikro politinio vadovavimo modelio reprezentaciją. Tai jau ne vien konkreti premjerė, bet ir satyrinis politinės lyderystės tipas: paviršutiniškai reprezentatyvus, kalbiškai netvirtas, elgesiu pernelyg minkštas ir nepakankamai adekvatus krizinės situacijos mastui.

Galima pastebėti, kad premjerės I. Ruginienės personažas laidoje „Dviračio savaitė“ konstruojamas ne kaip individualus politinis veikėjas, o kaip nuosekliai formuojamas tipažas, kuriame išryškinami ir sistemingai kartojami tam tikri išvaizdos, kalbos ir elgesio bruožai. Tokiu būdu personažas atitinka H. Bergsono aprašytą karikatūros principą, t.y. personažas grindžiamas ne naujų savybių kūrimu, bet jau egzistuojančių tendencijų išryškinimu ir jų perdėjimu, kuris leidžia šiuos bruožus paversti lengvai atpažįstamais ir pasikartojančiais. Analizė rodo, kad vizualiniai elementai (ryškus makiažas, išskirtiniai aksesuarai, kruopščiai formuojama išvaizda) kartu su kalbiniais ir elgesio bruožais veikia kaip nuosekli ženklų sistema, kuri leidžia personažą identifikuoti dar prieš artikuliuojant žodinę žinutę. Tačiau šie ženklai atlieka ne tik identifikacinę funkciją, jie prisideda prie tam tikro politinio vertinimo kūrimo. Vizualinis perteklinis reprezentatyvumas ima sietis su dirbtinumu, tuo tarpu kalbiniai netikslumai su nekompetencija. Būtent šių bruožų kartojimas leidžia personažui „sustingti“ ir veikti kaip tipui, o ne kaip individualiai asmenybei. Remiantis H. Bergsonu, toks sustingimas yra esminė komiško sąlyga. Veikėjas tampa nuspėjamas, jo reakcijos atrodo automatiškos, todėl jis praranda gyvybingumą ir ima funkcionuoti kaip mechaninė forma. I. Ruginienės atveju šis mechanizmas pasireiškia tuo, kad kalba, išvaizda ir elgesys nuosekliai atkartoja tą patį modelį, kuris nebekinta priklausomai nuo situacijos. Kartu per šį personažą formuojamas specifinis politinės galios vaizdinys, kuriame atsiranda aiškus neatitikimas tarp užimamos pozicijos ir jos reprezentacijos. Nors veikėja formaliai įkūnija aukščiausią vykdamosios valdžios lygmenį, jos vaizdavimas nuosekliai silpnina šios galios įspūdį, paversdamas ją pažeidžiama ir ne iki galo adekvačia situacijai. Taigi galima teigti, kad toks personažo konstravimas leidžia ne tik išryškinti tam tikrus politinio veikėjo bruožus, bet ir pasiūlyti žiūrovui konkretų interpretacinį raktą. Krizė pradedama suvokti ne tik kaip išorinis įvykis, bet kaip valdžios veikimo, komunikacijos ir reprezentacijos problema. Šiuo požiūriu

⁵⁹ Ten pat, p. 123–125.

I. Ruginienės personažas tampa ne tik parodijos objektu, bet ir priemone, per kurią formuojamas politinės tikrovės supratimas.

Toliau vizualinė analizė leidžia pereiti nuo pačios premjerės personažo prie platesnės krizės reprezentacijos. Lapkričio 2 dienos epizode kontrabandinių balionų krizei skiriamas visas reportažas, todėl ši politinė tema aptariama kur kas plačiau nei ankstesniame epizode. Jame premjerė I. Ruginienė susitinka su dar vienu personažu – koalicijos partneriu, partijos „Nemuno aušra“ lyderiu Remigijumi Žemaitaičiu. Daug dėmesio čia skiriama skraidantiems balionams, prie kurių yra pririšti cigarečių pakeliai. Vis dėlto vienas pasirodęs balionas buvo ne su cigarečių pakeliu, o su prikabinu riestainiu – bandele. Riestainio pakeitimas cigarečių vietoje labai aiškiai atsiskleidžia per Mikhailo Bakhtino karnavalinio juoko sampratą. M. Bachtinas teigia, kad karnavalinis juokas veikia nužemindamas tai, kas oficialu, rimta ir yra socialinės hierarchijos viršuje, susijusiame su tam tikra ideologija, perkeldamas tai į kasdienišką, kūnišką ir „žemą“ lygmenį. Šiame kontekste cigaretės kaip kontrabandos objektas paradoksaliai priklauso „aukštam“ politiniam diskursui: jos siejamos su saugumu, ekonomika, valstybės kontrole. Tačiau pakeitus jas riestainiu, šis diskursas sąmoningai „nuleidžiamas žemyn“. Rimta politinė problema paverčiama buitiniu, net komiškai nereikšmingu objektu. Toks pakeitimas kuria būtent tai, ką Bachtinas apibūdina kaip hierarchijos apvertimą. Valdžia, kuri turėtų spręsti strateginius klausimus, staiga vaizduojama kaip susijusi su „žemojo“ registro daiktu – maisto produktu. Premjerės veikla (balionų gaudymas) dar labiau sustiprina šį efektą: aukščiausio lygmens politinis vaidmuo redukuojamas iki fizinio, beveik buitinio veiksmo, atskleidžiančio ir pavojingą gyvenimo absurdą – kontrabandiniai balionai gali sustabdyti normalų valstybės funkcionavimą. Tokiu būdu politinė galia neprarandama, tačiau jos simbolinis statusas sumenkinamas. Be to, riestainis kaip maistas įveda kūniškumo dimensiją, kuri Bachtinui yra esminė. Karnavalinėje kultūroje valgymas, kūnas, žemiški dalykai priešpastatomi oficialiam rimtumui kaip ir priešpriešoje kūnas vs. dvasia. Todėl riestainis ne tik supaprastina problemą, bet ir įtraukia ją į karnavalinę logiką, kurioje politika tampa „valgoma“, kasdieniška ir nebeatskiriama nuo paprasto gyvenimo. Šiuo požiūriu scena atlieka dvigubą funkciją. Viena vertus, ji sukuria komiškumą, nes kontrabanda pakeičiama absurdišku objektu. Kita vertus, ji vykdo simbolinį valdžios nužeminimą: politinė krizė ne tik sumenkinama, bet ir perkelta į lygmenį, kuriame ją galima juokais perdirbti, kritikuoti ir „įvaldyti“ per karnavalinį juoką. Apibendrinant, riestainis čia veikia kaip karnavališkumo ženklas: jis parodo, kaip juokas, pasitelkdamas paprastą ir kūnišką objektą, gali nužeminti oficialų politinį diskursą ir paversti jį kritikos objektu.

Dar vienas reikšmingas vizualinės analizės aspektas yra erdvės, kurioje inscenizuojama politika, panaudojimas ir jos reikšmės pakeitimas. Lapkričio 16 dienos laidoje premjerė ir vėl kalbasi su koalicijos partneriu R. Žemaitaičiu. Šį kartą pokalbis vyksta pas R. Žemaitaitį virtuvėje, vadinamoje „Žemaitaičio duchovkėje“. Perėjimas nuo „Žemaitaičio kuchnios“ (žinomos iš viešosios erdvės) prie „duchovkės“ gali būti siejamas su posakiu „politinė virtuvė“, kuris nusako politinių sprendimų priėmimo užkulisius. Nors pats posakis scenoje tiesiogiai nevartojamas, jis lengvai atpažįstamas. „Kuchnia“ šiuo atveju dar išlaiko platesnės erdvės nuorodą, kuri gali būti siejama su „politine virtuve“, t. y. vieta, kur vyksta sprendimų priėmimas. Tačiau ją pakeitus į „duchovkę“, ši reikšmė sąmoningai susiaurinama. „Duchovkė“ kaip konkretus, buitiskas objektas nebeturi tos pačios metaforinės apimties. Ji nebežymi viso proceso ar užkulsių, o tik vieną uždara, ribotą vietą, kurioje kažkas vyksta, tačiau lieka nematoma ir nepaaiškinta. Be to, šis perėjimas turi aiškų sumenkinimo efektą. „Kuchnia“, ypač per „politinės virtuvės“ asociaciją, dar gali būti siejama su sudėtingu politiniu procesu, tuo tarpu „duchovkė“ yra kasdienis buities objektas, neturintis jokio institucinės reikšmės svorio. Dėl to politinis diskursas sąmoningai nuleidžiamas į kasdienį, buitinių lygmenį, o pati politika pateikiama kaip supaprastinta ir net kiek absurdiška veikla. Galiausiai „duchovkė“ sustiprina uždaro ir pasyvumo įspūdį. Orkaitė yra erdvė, kurioje kažkas „įdedama“ ir paliekama vykti savaime, todėl sprendimų priėmimas ima atrodyti ne kaip aktyvus valdymas, o kaip procesas, kuris vyksta be aiškos kontrolės. Taip kuriamas įspūdis, kad politiniai sprendimai nėra nei skaidrūs, nei iki galo valdomi. Taigi perėjimas nuo „kuchnios“ prie „duchovkės“, nors ir netiesiogiai susijęs su „politinės virtuvės“ metafora, leidžia ją deformuoti ir susiaurinti. Tokiu būdu politika vaizduojama kaip uždara, supaprastinta ir sunkiai suprantama veikla, o šis reikšmės pokytis sustiprina satyrinį efektą ir kritinį požiūrį į valdžios veikimą.

Erdvės kuriamą reikšmę taip pat galima matyti gruodžio 14 dienos epizode, kuriame politinės galios santykiai kuriami per veikėjų išsidėstymą ir simbolinių vietų pasikeitimą. A. a. Algirdas Brazauskas atsisėda į premjerės kėdę, o pati premjerė užima svečiams skirtą vietą. Tokiu būdu formali hierarchija yra apverčiama. Nors I. Ruginienė yra dabartinės Vyriausybės vadovė, jos pozicija erdvėje rodo priešingai, t. y. ji nebeatrodo kaip centrinė figūra. Kėdė čia tampa galios ženklu, ir ją užėmęs A. Brazauskas simboliškai perima dominuojančią poziciją. Toks vizualinis pasikeitimas sutampa su premjerės kalbėjimo būdu. Ji ne pristato sprendimus ar aiškina politinę situaciją, bet teisinasi ir aiškinasi A. Brazauskui dėl žemų Lietuvos socialdemokratų partijos (LSDP) reitingų. Tokia kalbėjimo forma keičia jos vaidmenį: vietoj veikiančios, sprendimus priimančios lyderės ji tampa veikėja, kuri aiškinasi ir tarsi tešina savo situaciją. Tai leidžia suprasti, kad galios santykis čia

grindžiamas ne oficialiomis pareigomis, o tuo, kas turi teisę vertinti, o kas turi aiškintis. Būtent šiame santykyje A. Brazauskas įgyja simbolinę galią. Nors jis nėra aktyvus politinis veikėjas dabartyje, jo figūra veikia kaip autoriteto, „teisingos“ politikos ar praeities stabilumo atskaitos taškas. Premjerė, kreipdamasi į jį, tarsi pripažįsta šį autoritetą ir priima žemesnę poziciją. Taip pat svarbus momentas yra ir žemų partijos reitingų priežasties įvardijimas: „kalti balionai iš Baltarusijos“. Šiuo pasakymu premjerė perkelia atsakomybę nuo savo veiksmų ir kompetencijų ant išorinio veiksnio. Tai leidžia jai išvengti tiesioginio atsakomybės prisiėmimo, tačiau tuo pačiu dar labiau susilpnina jos poziciją. Veikėja, kuri teisina savo nesėkmes išorinėmis priežastimis, pasirodo ne kaip kontroliuojanti situaciją, o kaip nuo jos priklausoma.

Taip susiformuoja aiški struktūra:

- A. Brazauskas – vertinantis, užimantis galios vietą;
- I. Ruginienė – aiškinasi, teisinasi;
- Kontrabandiniai balionai – išorinis veiksnys, kuriam perleidžiama atsakomybė.

Ši struktūra leidžia parodyti, kad politinė galios pozicija dar nėra savaime suprantama dėl užimamų pareigų, tačiau ji gali keistis ir būti atskleidžiama per kalbos turinį ir formą, veikėjų išsidėstymą erdvėje.

4.2. Kalbinių elementų analizė

2. Paveikslėlis. Laidos „Dviračio savaitė“ stop kadras. 2025 m. gruodžio 14 dienos epizodas.

Vizualiniai personažo bruožai leidžia žiūrovui premjerę atpažinti dar prieš jai pradėdant kalbėti, tačiau galutinis šio personažo komiškas ir politinis vertinimas ypač sustiprinamas kalbiniu lygmeniu. Kalba čia tampa ne tik informacijos perdavimo priemone, bet ir vienu svarbiausių parodijos mechanizmų. Kalbiniu požiūriu personažas dar labiau atitolinamas nuo kompetentingos politinės lyderės vaizdinio. Rusiškas akcentas, ilginami balsiai, netaisyklingai vartojami linksniai, žodžių sumaišymas ir nuolat kartojamos frazės, tokios kaip „girdim, matom...“, sukuria nuoseklų kalbėsenos modelį. Ši kalba pirmiausia atlieka identifikacinę funkciją: ji padeda žiūrovui susieti laidos personažą su realia asmenybe, tačiau taip pat yra kuriamas neatitikimas tarp politinės pozicijos ir jos kalbinės raiškos. Iš ministro pirmininko tikimasi tikslumo, kontrolės, aiškumo ir autoriteto, tačiau personažas kalba taip, tarsi nuolat slystų, klystų ar negalėtų iki galo suvaldyti savo kalbos. Dėl to kalba tampa vienu pagrindinių komiško šaltinių, bet kartu ir politinio vertinimo priemone.

Laidoje „Dviračio savaitė“ premjerės Ruginienės personažas veikia kaip vienas pagrindinių veikėjų, per kurį formuojama nagrinėjamos politinės krizės interpretacija. Ji vaizduojama ne kaip situaciją kontroliuojanti politikė, bet kaip veikėja, kuri į krizę reaguoja pavėluotai, neaiškiai ar ne iki galo suprasdamos rimtumą. Tokiu būdu premjerė užima poziciją, kuri lemia bendrą pasakojimo logiką:

krizė konstruojama kaip situacija, kurioje valdžia nėra pajėgi adekvačiai reaguoti, o politiniai sprendimai yra priimami neefektyviai. Pavyzdžiui, laidose premjerė vengia įvardinti, kokių konkrečiai veiksmų imamasi ar bus imtasi krizei suvaldyti. Dar pirmoje, spalio 26 dienos laidoje, kai praeivė paklausia, ką Vyriausybė ruošiasi daryti su kontrabandiniais balionais, premjerė atsako: „Na, aš jau čia tikrai apsispręsiu ir aš jau turiu sprendimą...“, paklausus kokį, Ruginienė vėl atsako: „Na, aš tikiuosi, kad Lukašenka atsakingai nustos tuos balionus leisti“. Tokie premjerės pasisakymai konstruoja ją kaip veikėją, kuri formaliai užima sprendimų priėmėjos poziciją, tačiau realiai sprendimo nepateikia. Klausimas apie konkrečius Vyriausybės veiksmus reikalauja aiškaus ir konkretaus atsakymo, tačiau atsakymai lieka abstraktūs ir neapibrėžti. Formulotės „aš jau čia tikrai apsispręsiu“ ir „aš jau turiu sprendimą“ sukuria įspūdį, kad sprendimas egzistuoja, bet jis taip ir neįvardijamas.

Šis neapibrėžtumas laidoje nėra kuriamas atsitiktinai, jis atpažįstamai siejasi su realia I. Ruginienės komunikacija apie kontrabandinių balionų krizę. Pavyzdžiui, 2025 m. spalio 26 d. LRT publikuotoje spaudos konferencijoje „Ruginienė apie balionus: susitvarkėm su migrantų krize, susitvarkysim ir su šia“ premjerės kalbėjime taip pat dominuoja abstrakčios formulotės. Akcentuojama, kad „visos atsakingos tarnybos“ dirbo, kad svarbiausia yra žmonių saugumas, kad situacija stebima ir valdoma, tačiau konkrečių veiksmų ar aiškaus sprendimo logikos beveik nepateikiama. Tokia kalbėsena parodijoje atkartojama ir sutirštinama: kaip ir spaudos konferencijoje, personažo kalboje dominuoja bendro pobūdžio frazės, saugumo ir atsakomybės deklaracijos, bet trūksta konkretaus atsakymo, ką valdžia iš tiesų daro ar ketina daryti. Svarbu tai, kad parodijoje realios spaudos konferencijos komunikacinis neapibrėžtumas yra sutirštinamas. Transliuotoje spaudos konferencijoje ministrei pirmininkei sunkiai dėstosi mintys: kai kurie atsakymai skamba nenuosekliai arba pereina į bendro pobūdžio formules, atrodo, kad I. Ruginienei „pinasi“ liežuvis. Tuo tarpu „Dviračio savaitėje“ ši ypatybė parodijuojama jau per akivaizdžias kalbines klaidas: personažas netaisyklingai ištaria žodžius, kartoja abstrakčias frazes. Taip parodija ne tiesiogiai atkartoja realų kalbėjimą, bet jį sustiprina ir deformuoja: realus minties dėstymo neaiškumas paverčiamas personažo kalbos klaidomis, kurios tampa nekompetencijos ženklu⁶⁰.

⁶⁰ LRT. „Ruginienė apie balionus: susitvarkėm su migrantų krize, susitvarkysim ir su šia.“ *LRT mediateka*. 2025 m. spalio 26 d. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d.
https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000537019/ruginiene-apie-balionus-susitvarkem-su-migrantu-krize-susitvarkysim-ir-su-sia?srsId=AfmBOor5dbDmZ8W_Eettm_z54n-W685LuM4n-ZAHXCik24bBf_5X5GAJ

Neatitikimas tarp įsivaizduojamos politinės galios ir realaus veikimo dar labiau išryškėja, kai pokalbio su praeive metu „sprendimu“ įvardijamas tikėjimas, kad Baltarusijos prezidentas Aleksandras Lukašenka pats nustos leisti balionus⁶¹. Tokiu atveju atsakomybė už krizės sprendimą perkeliama išoriniam veikėjui. Premjerė ne siūlo konkrečias priemones, o laukia, kad situacija pasikeis savaime. Verta dėmesį atkreipti ir į pačią dialogo struktūrą. Į klausimą apie ketinamus atlikti veiksmus pirmiausia atsakoma pažadu apsispręsti, o vėliau – viltimi, kad problemą išspręs kitas. Tokia seka kuria neveikimo įspūdį: sprendimas nuolat atidedamas, o konkretūs veiksmai pakeičiami abstrakčiomis formuluotėmis. Premjerės kalba tampa ne sprendimo, o delsimo ženklu. Būtent tokie pasisakymai formuoja premjerės personažą kaip politiškai pasyvų. Ji kalba iš sprendimų priėmėjos pozicijos, tačiau jos kalboje nėra veikimo logikos. Vietoj konkrečių priemonių atsiranda neapibrėžti pažadai ir tikėjimas išoriniu sprendimu. Dėl to valdžia pateikiama kaip negebanti aktyviai reaguoti į krizę ir jos išspręsti, o pati premjerė kaip veikėja, kuri deklaruoja neaiškius, abstrakčius sprendimus, bet jų nesiima įgyvendinti.

Neveiksumo ir neapibrėžtumo tema yra plėtojama ir kitose laidose. Pavyzdžiui, lapkričio 2 dienos laidos scenoje ministrė pamačiusi atskrendanti balioną link jos darbo stalo sako: „Nu va, kaip tikėjau ieškoti naujo ministro, kai turiu vėl gaudyti balionus. Ir rankos atitinkamai nepasiekia kitų darbų, bet galime už tai pasidžiaugti, kad kontrabandos mąstai sumažėjo ir čia turbūt matyt pasiteisino mūsų ryžtingas sprendimas uždaryti pasienio punktus.“ Ši scena taip pat gali būti siejama su realia spaudos konferencija, kurioje buvo pristatomi sprendimai dėl sienos su Baltarusija uždarymo.

LRT mediatekoje publikuotame 2025 m. spalio 27 d. įrašė nurodoma, kad po pasikartojusių meteorologinių balionų įskridimų iš Baltarusijos premjerė Inga Ruginienė pristatė sprendimą neribotam laikui uždaryti sieną su Baltarusija, o įrašo aprašyme akcentuojama, kad esą parengtas „aiškus ateities veiksmų algoritmas“, institucijos žino savo planą, Lietuva pasiryžusi uždaryti sieną ir numušti įskridusius balionus⁶². Vis dėlto tokia komunikacija išlieka gana abstrakti: kalbama apie algoritmą, tačiau žiūrovui nėra iki galo aišku, kokia konkreti veiksmų seka turima omenyje.

⁶¹ LRT. „Ruginienė: norėčiau, kad Baltarusija atsakingai žiūrėtų į kontrabandinių balionų problemą.“ *LRT.lt*. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d. https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2722126/ruginiene-noreciau-kad-baltarusija-atsakingai-ziuretu-i-kontrabandiniu-balionu-problema?srsId=AfmBOookYeLrEojWX_KX2LfduAKRqX8FivWfbls5bgahae9ekQOZfI4d

⁶² LRT. „Ruginienė: dėl balionų grėsmės neribotam laikui bus uždaryta siena su Baltarusija.“ *LRT mediateka*. 2025 m. spalio 27 d. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d. <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000538038/ruginiene-del-balionu-gresmes-neribotam-laikui-bus-uzdaryta-siena-su-baltarusija?srsId=AfmBOoql28SiBNtj2CNR3KFGIZs3EGhyPEBCggV0qapORhTrVw4XNGs>

Kartojama, kad visos institucijos dirba savo darbą, kad taikomos griežčiausios priemonės, tačiau pats konkretus veikimo mechanizmas lieka neapibrėžtas.

Laidoje „Dviračio savaitė“ ši scena konstruojama kaip pasakojimas apie Vyriausybėje esantį chaosą. Kontrabandinis balionas pasirodo tuo metu, kai premjerė eina spręsti vieną svarbiausių problemų – ieškoti naujo krašto apsaugos ministro, tačiau šis veiksmas nutraukiamas. Taip jau pirmosiomis scenos sekundėmis sugretinami du skirtingos svarbos klausimai: strateginis valstybės sprendimas ir smulkus, bet nuolat pasikartojantis incidentas. Būtent šis neatitikimas tarp situacijos rimtumo ir vaizduojamo veiksmo tampa vienu pagrindinių komiško šaltinių. Balionas su pririštu cigarečių pakeliu veikia kaip koncentruotas krizės ženklas. Tiesiogine prasme tai kontrabandos priemonė, tačiau platesne prasme jis reiškia nuolat sugrįžtančią problemą, kurios valdžia nesugeba suvaldyti.

Balionas scenoje tampa ne pavieniu objektu, o simboliu situacijos, kuri iš pirmo žvilgsnio atrodo menka, tačiau viešajame diskurse išauga iki nacionalinio masto klausimo. Dėl to krizė pateikiama kaip politiškai išpūstas, bet kartu realiai trikdantis reiškinys. Premjerės frazė „Nu va, kaip tikėjau ieškoti naujo ministro, kai turiu vėl gaudyti balionus“ formuoja ją kaip veikėją, negalinčią atlikti pagrindinės savo funkcijos. Ji turėtų priimti strateginius sprendimus, tačiau vaizduojama taip, tarsi būtų priversta užsiimti buitiniu, beveik farsiniu veiksmu. Čia ryškėja karikatūros principas: aukšto rango politinės figūros vaidmuo susiaurinamas iki pasikartojančio, komiškai buitinio veiksmo. Premjerė rodoma ne kaip valdanti situaciją, o kaip nuolat įstrigusi tame pačiame veiksmų cikle, t. y. „vėl gaudyti balionus“. Reikšminga ir frazė „rankos atitinkamai nepasiekia kitų darbų“. Pažodžiui ji siejasi su fiziniu balionų gaudymu, tačiau kartu tampa neveiksmingos valdžios metafora. Rankos čia reiškia gebėjimą veikti: jos užimtos vienu triukšmingu incidentu, todėl kiti klausimai lieka neišspręsti.

Taip kuriamas įspūdis, kad valstybės institucijos susitelkusios į matomą problemą, bet praranda platesnę strateginę perspektyvą. Krašto apsaugos ministro paieška, saugumo klausimai ir kiti sprendimai nustumiami į antrą planą. Vėliau premjerės pasakymas, kad galima pasidžiaugti sumažėjusiu kontrabandos mastu ir pasiteisinusiais „ryžtingais“ Vyriausybės sprendimais ironizuoja oficialų politinės komunikacijos toną. Premjerė kalba apie ryžtingus sprendimus ir teigiamus rezultatus, tačiau pati scena rodo priešingą vaizdą: balionai ir toliau skrenda, o problema nėra išnykusi. Taip sukuriamas skirtumas tarp to, kas deklaruojama, ir to, kas matoma. Politinė kalba žada kontrolę, o sceninis veiksmas rodo jos stoką. Premjerės personažas šioje vietoje praranda dalį simbolinio autoriteto. Ji ne vadovauja procesams, o blaškosi tarp vienos problemos ir kitos, mėgina

pateisinti situaciją ir kartu išlaikyti veiklios valdžios įvaizdį. Dėl to aukšta politinė pozicija susiejama su komišku bejėgiškumu. Satyra čia ne tik juokiasi iš konkretaus veikėjo, bet ir menkina pačios valdžios reprezentacinį rimtumą.

Scenos pasakojimo branduolys grindžiamas tuo, kad krizę kuria ne vien išorinis incidentas, bet ir reakcijos į ją forma. Balionai tampa mažos, tačiau nuolat eskaluojamos problemos ženklu, o premjerės elgesys rodo, kaip ši problema užvaldo visą politinę darbotvarkę. Todėl žiūrovui siūloma interpretacija, kad valstybę trikdo ne tik pats incidentas, bet ir valdžios nesugebėjimas nustatyti prioritetų bei veikti nuosekliai. Taigi ši scena premjerę konstruoja kaip veikėją, kuri nuolat reaguoja, bet nevaldo situacijos. Ji kalba apie ryžtingus sprendimus, tačiau lieka įstrigusi pasikartojančiame balionų gaudymo motyve. Per tokį komišką pasakojimą kuriamas valdžios neefektyvumo vaizdinys, kuriame politinė lyderystė pakeičiama chaotišku reagavimu į politinę krizę. Scenoje R. Žemaitaitis bando tęsti dialogą su premjere ir pasiūlo save siųsti į Baltarusiją deryboms su A. Lukašenka, kad būtų užbaigta hibridinė balionų ataka. Tačiau I. Ruginienė iš pradžių vengia tęsti pokalbį: ji pasako, kad yra labai užimta, ir pradeda eiti link durų. Vis dėlto nespėjus jai išeiti atskrenda dar vienas balionas su cigarečių pakeliu, todėl krizė vėl tiesiogiai įsiterpia į sceną. Į R. Žemaitaičio pasiūlymą premjerė galiausiai atsako: „Girdim, matom... bet turime tokių šokų tokių abejonių“. Premjerės pasakymas „aš labai užimta“ šioje situacijoje veikia ne kaip bendras užimtumo ženklas, bet kaip sąmoningas bandymas išvengti dialogo su konkrečiu veikėju. Tokiu būdu komunikacija tampa selektyvi: premjerė pasirenka, su kuo kalbėti, o su kuo – ne. Tuo pačiu metu atskrendantis balionas sukuria papildomą efektą: kol vengiama dialogo, pati problema tęsiasi. Šis sugretinimas formuoja įspūdį, kad politinė komunikacija ne tik nepadedą spręsti krizės, bet ir prisideda prie jos tęstinumo. Panaši funkcija būdinga ir frazei „girdim, matom...“, kuri imituoja reagavimą, tačiau nesukuria aiškios pozicijos. Ši formuluotė sudaryta iš stebėjimą ir informacijos priėmimą reiškiančių veiksmažodžių: „girdim“ ir „matom“. Tačiau joje nėra trečio, veiksmo lygmenį žyminčio dėmens – „darom“. Būtent šis neužbaigtumas tampa reikšmingas: personažas tarsi patvirtina, kad situacija yra pastebima ir girdima, tačiau neparodo, kad į ją būtų aktyviai reaguojama. Todėl frazė lieka stebėjimo, o ne veikimo plotmėje. Ji skamba kaip politinės reakcijos imitacija, nes sukuria įspūdį, kad valdžia yra informuota, bet kartu neįvardija jokio sprendimo ar veiksmo. Kai Vyriausybės funkcija turėtų būti susijusi su veiksmu ir panašesnė į „girdim, matom, darom“ arba „vertinam ir veikiam“, šiuo atveju ji sustoja ties pasyviu situacijos fiksavimu. Dėl to „girdim, matom...“ tampa dar vienu neveiksmo požymiu.

I „Žemaitaičio kuchnia“ parodijuojamą laidą „Žemaitaičio duchovkė“ I. Ruginienė pas patį R. Žemaitaitį ateina su balionu rankose, kai jos paklausiama, kodėl premjerės rankose balionas, ji atsako: „Derybos laukia... su vežėjais. Aš noriu parodyti, kas kaltas dėl sienos uždarymo, o kaltas – kontrabandinis balionas ir mano tvirtas stuburas“. Šioje scenoje kuriamas pasakojimas, kuriame premjerė ne tik aiškina krizę, bet ją sumažina iki vieno, materialaus objekto. Balionas jos rankose tampa ne papildoma detale, o pagrindiniu aiškinimo principu: visa situacija organizuojama aplink jį. Tai reiškia, kad sudėtinga politinė problema (sienos uždarymas, saugumas, santykiai su Baltarusija) pakeičiama matomu, lengvai suprantamu daiktu. Svarbu tai, kad balionas čia atlieka ne tik simbolio, bet ir įrodymo funkciją. Premjerė balioną ne tik mini, bet fiziškai laiko rankose, tarsi parodydama: „štai, čia yra problema“. Tačiau toks demonstravimas kartu pakeičia pačią argumentavimo logiką. Vietoj to, kad būtų aiškinami priežastiniai ryšiai ar sprendimai, pakanka parodyti objektą ir jį įvardyti kaip krizės kaltininką. Tai leidžia krizę pateikti kaip paprastą, nors realiai ji yra daug sudėtingesnė. Būtent čia atsiranda svarbiausias poslinkis: atsakomybė perkeliama nuo politinio veikimo į išorinį objektą. Pasakymas „kaltas – kontrabandinis balionas“ sukuria labai aiškią, bet kartu klaidinančią struktūrą. Balionas tampa visos situacijos priežastimi, todėl nebereikia kalbėti apie politinius sprendimus, institucijas ar jų atsakomybę. Kitaip tariant, problema „išnešama“ iš politinio lygmens ir priskiriama daiktui. Tai leidžia sukurti įspūdį, kad krizė kyla iš išorės ir nėra susijusi su pačios valdžios (ne)veikimu. Premjerės funkcija šiame pasakojime taip pat keičiasi. Ji veikia ne kaip sprendimų priėmėja, bet kaip veikėja, kuri parodo ir įvardija. Tai svarbus skirtumas: sprendimas reikalauja veiksmų ir atsakomybės, o demonstravimas leidžia išlaikyti kontrolės įspūdį be realaus veikimo. I. Ruginienės ištarta frazė „mano tvirtas stuburas“ šioje vietoje įveda dar vieną reikšmės sluoksnį. Ji bando save parodyti kaip stiprią lyderę, tačiau toks įvardijimas remiasi ne veiksmais, o paprasčiausiu savęs apibūdinimu. Šiame kontekste Bachtino požiūris padeda tiksliau suprasti, kas čia vyksta. Karnavalinis juokas, pasak Bachtino, iškreipia oficialų diskursą, perkeldamas jį į žemesnį, materialią lygmenį. Būtent tai matome scenoje: valstybės lygmens problema susiejama su konkrečiu, fiziškai laikomu objektu, o politinė kalba supaprastinama iki tiesioginio įvardijimo, kad „kaltas balionas“. Tokiu būdu politinis diskursas paverčiamas beveik buitiniu.

Buitinio lygmens logika išlieka svarbi ir gruodžio 7 dienos epizode, kuriame rodoma, kaip premjerė I. Ruginienė atvyksta į susitikimą pas Kauno miesto merą Visvaldą Matijošaitį. Ši scena parodijuoja realioje politinėje komunikacijoje svarstytą galimybę dėl kontrabandinių balionų keliamos grėsmės naktinius skrydžius iš Vilniaus perkelti į kitus šalies oro uostus, pavyzdžiui, Kauną. Tokia galimybė buvo minima ir premjerės atstovo komentare BNS, kuriame teigta, kad dėl pastarąjį mėnesį

stabdomos Vilniaus oro uosto veiklos vertinama galimybė naktinius skrydžius vykdyti iš Kauno⁶³. Laidoje „Dviračio savaitė“ personažas – Kauno miesto meras susitikimo pradžioje teiraujasi premjerės, ar norėtų atsigerti kavos arba arbatos ir premjerė atsako: „Ne, ne, ne, ne, šiandien turėjau posėdį dėl tų prakeiktų balionų ir šešis puodelius jau išgėriau“. Tuomet V. Matijošaičiui paklausus, kas buvo nuspręsta posėdžio metu, premjerė atsako: „Tikrai buvo per silpna, bet kitą savaitę dar kartą susitiksim, o Budrys atveš tikrų brazilškų pupelių.“ Iš pirmo žvilgsnio dialogas atrodo kaip įprastas pokalbis apie posėdį – „buvo per silpna“, tačiau jo turinys nukrypsta nuo politinių sprendimų link buitinės temos – kavos. Kontrabandinių balionų krizės fone, atrodo, visuomenė tikėtusi išgirsti, kas buvo nuspręsta posėdyje krizei suvaldyti. Tačiau vietoj to premjerė kalba apie išgertus kavos puodelius, o paklausta apie sprendimus, kalba apie kavos stiprumą ir pupelių kilmę. Tokiu būdu politinė darbotvarkė ir kavos skonis yra sugretinami, todėl sprendimų kriterijus tampa ne racionalumas ar efektyvumas, o skonio kokybė. Papildomą reikšmę kuria užsienio reikalų ministro paminėjimas – „Budrys atveš brazilškų pupelių“. Krizės kontekste, tikimasi, kad Užsienio reikalų ministras būtų minimas diplomatiniam derybų kontekste, tačiau čia jo funkcija redukuojama iki kavos pupelių tiekimo. Tai dar labiau sustiprina neatitikimą tarp politinės padėties rimtumo ir kaip ji yra vaizduojama laidoje.

Tolimesnėje scenoje premjerė kelia klausimą, ar į Kauno oro uostą galėtų būti nukreipiami lėktuvai, kurie negali leisti Vilniaus oro uoste dėl kontrabandinių balionų. Kauno miesto merui paklausus, ar Vilniaus oro uostas vakarais yra „visai neveiksnus“, premjerė atsako: „Palaukit, supraskit, balionai skrido ir skris ir reikia susitaikyti, ir priprasti. Tai greitai nesibaigs.“ Ši frazė taip pat nurodo į realią I. Ruginienės komunikaciją apie kontrabandinių balionų krizę. LRT mediatekoje publikuotas 2025 m. lapkričio 24 d. įrašas pavadintas „Ruginienė: kontrabandiniai balionai skrido ir, matyt, skris“, o jo aprašyme nurodoma, kad Vilniaus oro uostui per parą du kartus sustabdžius veiklą dėl kontrabandinių balionų iš Baltarusijos grėsmės, premjerė sakė šauksianti Nacionalinio saugumo komisiją ir tarsis dėl galimo sienos uždarymo⁶⁴. Todėl „Dviračio savaitės“ personažo pasakymas „balionai skrido ir skris“ nėra vien išgalvota frazė, bet realios politinės komunikacijos parodymas. Ir nors satyrinės laidos scenoje premjerė pasiūlo sprendimą, tačiau pats pasiūlymas rodo, kad problema nėra šalinama, o tik apeinama. Svarbiausias lūžis įvyksta I. Ruginienei pasakius, kad „balionai skrido ir skris“. Iki šio

⁶³ TV3.lt. „Dėl grėsmės iš Vilniaus skrydžius perkeltų į Kauną: jau svarstoma tokia galimybė.“ *TV3.lt*. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d. <https://www.tv3.lt/naujiena/verslas/del-gresmes-is-vilniaus-skrydzius-perkeltu-i-kauna-jau-svarstoma-tokia-galimybe-n1474286>

⁶⁴ LRT. „Ruginienė: kontrabandiniai balionai skrido ir, matyt, skris.“ *LRT mediateka*. 2025 m. lapkričio 24 d. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d. <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000566061/ruginiene-kontrabandiniai-balionai-skrido-ir-maty-skris?srltid=AfmBOop8t0X-VZtJSuhyZm2tlfhIA2zPbO>

momento dar galima galvoti, kad ieškoma sprendimo, bet šis pasakymas iš esmės tai paneigia. Premjerė nebesvarsto, kaip sustabdyti kontrabandinius balionus, ji sako, kad jie bet koku atveju toliau skris. Tai reiškia, kad problema pateikiama kaip neišvengiama. Būtent šitoje vietoje atsiranda komiškas. Krizės situacijoje tikimasi, kad valdžia bandys ją išspręsti, tačiau čia vietoj to siūloma prie jos priprasti. Tas neatitikimas tarp lūkesčio („bus sprendimas“) ir atsakymo („reikia susitaikyti“) ir sukuria komišką efektą.

Premjerės sekantis teiginys: „Mums svarbiausia, kad keleiviai saugiai ir patogiai nusileistų terminalia“, iš pirmo žvilgsnio, skamba kaip įprastas politinis atsakymas. Tai tipinė konstrukcija, kurią dažnai girdime viešojoje erdvėje, t. y. pabrėžiamas saugumas, patogumas, tarsi būtų atsakoma į situaciją. Tačiau šiame kontekste ji atsiranda po to, kai premjerė jau pasakė, kad „balionai skrido ir skris“ ir kad prie situacijos reikia priprasti. Didžiausią reikšmę čia įgauna žodis „terminalia“. Tai akivaizdžiai iškreipta „terminalo“ forma, tarsi negebėjimas ištarti tarptautinį žodį, ir būtent ši klaida pakeičia visos frazės toną. „Lialia“ skamba minkštai, vaikiškai, net šiek tiek žaismingai, todėl rimtas sakinyss staiga praranda savo svorį. Atsiranda įspūdis, kad premjerė tarsi bando kalbėti oficialiai, bet nepavyksta, jos kalba „išslysta“ į lengvesnį, nerimtesnį lygmenį. Dėl to susidaro labai aiškus kontrastas: kalbama apie saugumą ir kontrolę, bet pats pasakymas skamba taip, kad juo sunku patikėti. Kitaip tariant, forma ima prieštarauti turiniui. Vietoj to, kad sakinyss sustiprintų pasitikėjimą, jis jį susilpnina. Ši vieta svarbi ir platesniame dialogo kontekste. Premjerė čia nebesiūlo jokio sprendimo, I. Ruginienė jau anksčiau pasakė, kad situacija nesikeis. Todėl ši frazė lieka kaip paskutinis „teisingai skambantis“ sakinyss, kuris turėtų užbaigti pokalbį. Tačiau dėl iškreipto žodžio jis skamba ne kaip tvirtas atsakymas, o kaip jo imitacija. „Lialia“ šiuo atveju veikia kaip nedidelis, bet tikslus signalas – jis parodo, kad tai, ką sako premjerė nėra iki galo rimta ar tvirta.

4.3. Tiesosakos kvadaratas

Taikant Algirdo Juliaus Greimo tiesosakos kvadrata, šiame darbe svarbu analizuoti ne tik santykį tarp to, kas „Dviračio savaitės“ epizoduose sakoma ir kas juose vyksta, bet ir santykį tarp realios politinės krizės bei jos parodinės reprezentacijos. Parodija neveikia atsietai nuo tikrovės, nes jos reikšmė atsiranda būtent sąveikoje tarp realaus politinio įvykio ir jo komiško perdirbimo. Todėl pagrindinė analizės ašis formuojama tarp politinės situacijos rimtumo ir jos komiško pasirodymo parodijoje.

Šiuo atveju tiesosakos kvadrato polius „būti“ galima sieti su realiu politiniu rimtumu. Tai reiškia, kad kontrabandinių balionų krizė nėra vien komiškas siužetas ar televizinis reginys: ji susijusi su oro uostų veiklos trikdymu, sienos su Baltarusija klausimu, valstybės saugumu, valdžios atsakomybe ir viešosios komunikacijos problemomis. Kitaip tariant, „būti“ žymi realų politinį pagrindą, kuris egzistuoja nepriklausomai nuo to, kaip jis vėliau vaizduojamas parodijoje.

Kitas polius – „atrodyti“ šiame tyrime siejamas su komišku pasirodymu, t. y. su tuo, kaip rimta politinė situacija pateikiama „Dviračio savaitėje“. Čia krizė pasirodo per balionus, cigarečių pakelius, riestainį, kavą, „duchovkę“, kalbines klaidas, iškraipytas frazes ir teatrališkai konstruojamą premjerės personažą. Taigi „atrodyti“ reiškia ne pačią krizės esmę, o jos parodinę raišką – tai, kaip rimtas politinis turinys transformuojamas į komišką reginį.

Tuo tarpu „nebūti“ šiame kvadrato nereiškia, kad krizės nėra. Priešingai, jis žymi tai, kad krizė nėra komiška savo politiniu turiniu. Net jei „Dviračio savaitėje“ ji pateikiama juokingai, jos pagrindas išlieka rimtas. Ji nėra vien pramoga ar žaidimas, nes už parodinio paviršiaus lieka realūs saugumo, atsakomybės ir politinio veikimo klausimai. Todėl „nebūti“ čia reiškia ne krizės nebuvimą, o jos nepriklausymą vien komiškumo sričiai.

Galiausiai polius „neatrodyti“ leidžia apibūdinti tas situacijas, kai rimtas politinis turinys ar rimta politinė figūra viešojoje erdvėje nebeatrodo rimtai. Ši pozicija ypač svarbi analizuojant I. Ruginienės personažą. Realiame politiniame lauke ji užima aukščiausią vykdomosios valdžios poziciją, todėl jos vaidmuo krizės metu iš esmės yra rimtas. Tačiau viešajame diskurse jos įvaizdis ima sietis su stiliumi, rankine, kalbiniais nesklandumais, abstrakčiomis formuluotėmis ir ne visada aiškiai artikuliuojama politinė pozicija. Todėl rimta politinė funkcija pradeda nebeatrodyti rimtai. „Dviračio savaitė“ šio neatitikimo nesukuria iš niekur, bet jį perima ir parodiškai sutirština.

Tokiu būdu tiesosakos kvadratas leidžia išskirti keturias reikšmines pozicijas. Pirmoji pozicija (tiesa) apima tai, kas yra rimta ir atrodo rimta. Tai oficialios politinės krizės lygmuo: kontrabandinių balionų situacija viešajame diskurse pristatoma kaip rimta valstybės saugumo, sienos kontrolės, oro uostų veiklos ir valdžios atsakomybės problema. Šioje pozicijoje politinė tikrovė ir jos reprezentacija sutampa: krizė yra rimta ir tokia yra įvardijama oficialioje komunikacijoje.

Antroji pozicija (melas arba regimybė) apima tai, kas atrodo komiška, bet nėra komiška. Tai pagrindinė „Dviračio savaitės“ parodijos pozicija. Krizė pateikiama per juokingus objektus, kalbos iškraipymus ir absurdiškas situacijas, todėl ji įgyja komišką formą. Tačiau ši forma nepanaikina jos politinio pagrindo. Balionai, riestainis, kava ar „termilialia“ sukuria juoko efektą, bet pats krizės turinys – valstybės saugumas, valdžios reakcija, politinė atsakomybė – išlieka nekomiškas. Todėl parodija čia veikia kaip regimybė: ji leidžia rimtam įvykiui atrodyti juokingai, bet nepaverčia jo vien pramoga.

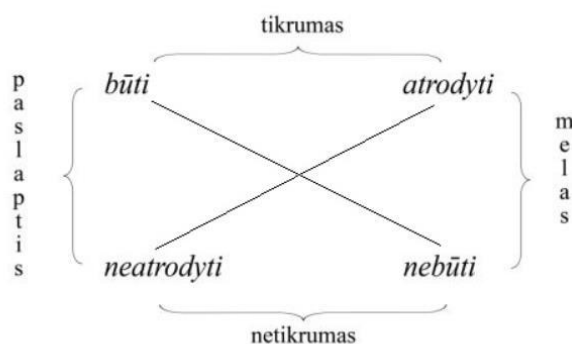
Trečioji pozicija (paslėpta tiesa) apima tai, kas yra rimta, bet neatrodo rimta. Šioje vietoje svarbus ne tik pats krizės vaizdavimas, bet ir premjerės I. Ruginienės viešasis įvaizdis. Ji yra reali politinės galios figūra, tačiau viešojoje erdvėje jos reprezentacija ima nebeatrodyti visiškai rimta. Dėmesys stiliui, rankinei, kalbos nesklandumams, abstrakčioms frazėms ir neaiškiai komunikacijai sukuria atotrūkį tarp užimamos politinės pozicijos rimtumo ir jos viešo pasirodymo formos. „Dviračio savaitėje“ ši paslėpta tiesa išryškinama per personažo karikatūrizavimą: premjerė parodoma kaip figūra, kuri formaliai įkūnija aukštą politinę galią, tačiau jos įvaizdis, kalba ir elgesys tą galią silpnina.

Ketvirtoji pozicija (netikrumas arba absurdas) apima tai, kas neatrodo rimta ir nėra rimta. Tai tos scenos, kuriose parodija pereina į karnavalinį žaidimą. Riestainis vietoj cigarečių, kavos stiprumas vietoj politinio sprendimo, „Žemaitaičio duchovkė“ ar iškraipyta „termilialia“ nebėra vien tiesioginiai politinės kritikos argumentai. Jie kuria absurdišką erdvę, kurioje politika susilieja su buitimi, kūniškumu ir žaidimu. Šiose scenose politinis turinys visiškai neišnyksta, tačiau jis nebeplėtojamas racionalios argumentacijos būdu. Vietoj aiškaus sprendimo ar jo imitacijos lieka karnavalinis peržaidimas, kuriame politinė tikrovė tampa absurdišku reginiu.

Tokiu būdu tiesosakos kvadratas leidžia tiksliau suprasti „Dviračio savaitės“ parodijos veikimo logiką. Laida ne tik vaizduoja valdžią kaip neveiklią ar neadekvačią, bet ir sukuria dvigubą politinės tikrovės režimą: krizė atrodo komiška, tačiau nėra komiška savo turiniu. Šis dvilypumas yra esminis parodijos principas. Ji leidžia juoktis iš politinės situacijos, bet kartu primena, kad juokiamasi iš reiškinių, kuris realybėje yra rimtas.

Šiuo požiūriu „Dviračio savaitėje“ politinė tikrovė nėra tiesiog pakeičiama išgalvotu komišku pasauliu. Greičiau reali politinė tikrovė perdirbama į parodinį reginį, kuriame išlieka jos atpažįstami elementai: kontrabandiniai balionai, sienos uždarymas, oro uostų veiklos trikdymas, premjerės

komunikacija, viešasis jos įvaizdis. Tačiau šie elementai perkeliama į kitą raiškos lygmenį – komišką, groteskišką, buitinį ar absurdišką. Todėl parodija veikia ne atsiedama tekstą nuo tikrovės, bet parodydama, kaip pati tikrovė gali būti perskaitoma kaip nestabili, prieštaringa ir iš dalies jau komiška.

3. Paveikslėlis. Tiesosakos kvadratas.

Apibendrinant galima teigti, kad Greimo tiesosakos kvadratas leidžia matyti ne tik neatitikimą tarp politinės kalbos ir veiksmo, bet ir gilesnį santykį tarp realios krizės ir jos parodinės formos. „Dviračio savaitėje“ kontrabandinių balionų krizė pasirodo kaip komiška, tačiau jos politinis pagrindas išlieka rimtas. Premjerės personažas taip pat veikia šioje įtampoje: ji yra rimta politinė figūra, bet viešajame diskurse ir parodijoje ima nebeatrodyti rimta. Todėl pagrindinė parodijos reikšmė kyla ne vien iš valdžios neveiksmo vaizdavimo, bet iš nuolatinio svyravimo tarp rimtumo ir komiškumo, tikrovės ir reginio, politinės atsakomybės ir karnavalinio absurdo.

Išvados

Atlikta analizė rodo, kad televizijos laida „Dviračio savaitė“ veikia kaip savarankiška politinės tikrovės interpretavimo sistema, kurioje per parodiją kuriamas alternatyvus nagrinėjamos krizės vaizdinys. Laida ne tik atspindi Baltarusijos kontrabandinių balionų situaciją, bet ją modeliuoja, atrinkdama, išryškindama ir transformuodama tam tikrus jos aspektus. Vis dėlto svarbu pabrėžti, kad ši transformacija nevyksta atsietai nuo realios politinės tikrovės. Parodijos reikšmė atsiranda būtent santykyje tarp realios krizės ir jos komiško perdirbimo. Todėl politinis juokas čia pasirodo ne kaip

antrinė reakcija į įvykius, bet kaip reikšmės kuriantis mechanizmas, leidžiantis rimtą politinę situaciją parodyti komiško reginio forma.

Greimo tiesosakos kvadrato taikymas leidžia tiksliau apibrėžti šią parodijos logiką. „Dviračio savaitėje“ kontrabandinių balionų krizė pateikiama kaip komiška, tačiau savo politiniu pagrindu ji išlieka rimta. Tai reiškia, kad parodijoje dominuoja įtampa tarp „atrodyti“ ir „būti“: krizė atrodo juokinga, nes vaizduojama per balionus, riestainį, kavą, „duchovkę“, kalbinius iškraipymus ir absurdiškas situacijas, tačiau ji nėra juokinga savo turiniu, nes susijusi su valstybės saugumu, oro uostų veiklos trikdymu, sienos su Baltarusija klausimu ir valdžios atsakomybe. Parodija veikia dėl įtampos tarp juokingos formos ir rimto politinio turinio, kai krizė vaizduojama komiškai, tačiau žiūrovas vis tiek atpažįsta, kad jos pagrindas yra rimta politinė problema.

Analizė atskleidžia, kad premjerės I. Ruginienės personažas „Dviračio savaitėje“ kuriamas ne kaip visiškai išgalvota komiška figūra, bet kaip viešajame diskurse jau atpažįstamo įvaizdžio karikatūrinis sutirštinimas. Realiam politiniame lauke ji užima aukščiausią vykdomosios valdžios poziciją, todėl jos vaidmuo krizės metu iš esmės yra rimtas. Tačiau viešojoje erdvėje jos įvaizdis ima nebeatrodyti visiškai rimtas: jis siejamas su stiliumi, rankine, kalbiniais nesklandumais, abstrakčiomis formuluotėmis ir ne visada aiškiai artikuliuojama politine pozicija. Šiuo požiūriu premjerės personažas atitinka „paslėptos tiesos“ poziciją: ji yra rimta politinė figūra, tačiau viešajame diskurse ir parodijoje ima nebeatrodyti rimta. „Dviračio savaitė“ šio neatitikimo nesukuria iš niekur, bet jį perima, sutirština ir paverčia atpažįstamu parodiniu tipažu.

Vienas pagrindinių komiško šaltinių yra nuosekliai kuriamas neatitikimas tarp politinės kalbos ir vaizduojamos situacijos. Oficialūs pareiškimai apie sprendimus, reagavimą ar kontrolę nuolat prieštarauja sceniniam veiksmui, kuriame problema išlieka neišspręsta. Tokiu būdu kuriamas įspūdis, kad politinė komunikacija funkcionuoja kaip veikimo imitacija, o ne kaip realių sprendimų artikuliacija. Ši imitacija atsiskleidžia per abstrakčias formuluotes, neužbaigtus ar miglotus atsakymus, nuolat kartojamas frazes, tokias kaip „girdim, matom...“, bei veiksmą pakeičiančias deklaracijas. Politinė kalba čia ne įvardija aiškią veiksmų kryptį, o užpildo erdvę bendrais pažadais, saugumo akcentais ir atsakomybės imitacija.

Svarbus komiško šaltinis yra ir pasikartojimas. Premjerės personažas nuolat kartoja tas pačias frazes, reakcijas ir veiksmus, kurie nebekinta priklausomai nuo situacijos. Dėl to jos elgesys įgauna

automatizmo pobūdį, o pati veikėja ima veikti kaip tipažas. Toks pasikartojimas leidžia parodyti, kad krizė nėra sprendžiama, bet nuolat reprodukuojama per tas pačias reakcijas. Tai ypač ryšku balionų gaudymo motyve, kai premjerė vaizduojama ne kaip strateginius sprendimus priimanči politinė lyderė, o kaip veikėja, nuolat įtraukiama į tą patį pasikartojantį, beveik buitinių veiksmų. Šitaip politinė lyderystė pakeičiama automatizuotu reagavimu.

Analizė rodo, kad per parodiją sistemingai transformuojamas politinis diskursas. Išlaikomos atpažįstamos politinės kalbos formos, tačiau jų turinys perkeltas į kitą lygmenį: sudėtingi politiniai procesai redukuojami iki pavienių objektų, buitinių veiksmų ar kasdienių situacijų. Kontrabandinis balionas, riestainis, kava, „duchovkė“, oro uosto perkėlimas ar premjerės rankinė tampa ne tik komiškomis detalėmis, bet ir reikšminiais ženklais, per kuriuos politika praranda abstraktų institucinį rimtumą ir tampa materialiai, buitškai apčiuopiama. Tačiau šie objektai ne visada veikia tik kaip racionalūs politinės kritikos argumentai. Dalis jų išlaiko karnavalinio žaidimo pobūdį: jie leidžia politikai susiliesti su buitimi, kūniškumu ir absurdu. Todėl „Dviračio savaitėje“ politinė tikrovė ne tik kritikuojama, bet ir peržaidžiama.

Svarbi funkcija tenka ir simboliniam politinės galios nužeminimui. Viešasis diskursas nuosekliai perkeltas į žemesnį, kasdienį lygmenį, kuriame politiniai sprendimai siejami su buitinėmis praktikomis ar materialiais objektais. Dėl to aukšto lygmens politiniai klausimai praranda savo įprastą reprezentacinį rimtumą ir tampa kritikos objektu. Tačiau šiuo atveju svarbu pastebėti, kad „Dviračio savaitėje“ klasikinis kontrastas tarp rimtosios ir komiškosios kultūros nebėra visiškai aiškus. Parodija paprastai veikia apversdama rimtą, oficialų diskursą ir perkeldama jį į komišką plotmę, tačiau nagrinėjamu atveju pati oficialioji politika, pirmiausia premjerės viešasis įvaizdis ir komunikacija, jau kuria dalį komiškumo. Realūs politiniai pasisakymai, abstrakčios spaudos konferencijos formuluotės, kalbiniai nesklandumai ar perteklinis įvaizdžio aptarinėjimas viešojoje erdvėje savaime artėja prie komiškosios kultūros apraiškų.

Dėl šios priežasties „Dviračio savaitėje“ rimtoji ir komiškoji kultūra ne tiek susiduria, kiek susilieja. Oficiali politika, užuot buvusi aiškus rimtumo ir autoriteto polius, pati tampa juoko šaltiniu. Todėl parodijai ne visada pavyksta radikaliai apversti stabilų politinį rimtumą – ji dažnai tik perkelia, sutirština ir parodo tai, kas realiame politiniame diskurse jau egzistuoja kaip komunikacinis absurdas. Būtent dėl to kai kuriose scenose komiškumas tampa silpnėsiu arba ne toks paveikus. Kai reali

politinė komunikacija jau pati atrodo absurdiška, parodinis jos perdirbimas ne visada sukuria pakankamai ryškų kontrastą. Tokiu atveju vietoj aiškaus apvertimo lieka absurdo kartojimas.

Tai leidžia teigti, kad nagrinėjamu atveju oficialioji politika pati užveda parodijos mechanizmą ir „pasiima“ dalį juoko. Ji perima komiškajai kultūrai būdingus bruožus: nerišlią kalbą, abstrakčius pažadus, deklaratyvų veiklumą, vaizdinį teatrališkumą ir atsakomybės perkėlimą, nors to sąmoningai ir nesiekia. Todėl „Dviračio savaitės“ parodija ne tik juokiasi iš politikos, bet ir parodo, kad pats politikos laukas jau įgyja komiškumo. Tai yra viena svarbiausių analizės išvadų: parodija čia ne vien deformuoja politinę realybę, bet atskleidžia, kad pati politinė realybė viešajame diskurse jau yra iš dalies deformuota, teatrališka ir komiškai nestabili.

Šis komiškumas tampa dar paveikesnis todėl, kad jis nėra sąmoningai kuriamas pačios politinės komunikacijos. Kitaip tariant, premjerės kalbos nesklandumai, abstraktūs pasisakymai, įvaizdžio sureikšminimas viešojoje erdvėje neatsiranda kaip suplanuotas humoras, būtent dėl to jos pasisakymai tampa parodijai ypač palankia medžiaga. Šią situaciją galima sieti su H. Bergsono įžvalga, kad komiškumas dažnai sustiprėja tada, kai juokingas asmuo pats nesuvokia savo komiškumo⁶⁵. Todėl „Dviračio savaitė“ ne tik sukuria komišką premjerės personažą, bet ir išryškina jau realioje politinėje komunikacijoje glūdintį nevalingą komiškumą.

Be to, analizė parodo, kad humoras veikia kaip netiesioginės kritikos forma. Kritika nėra reiškiamą tiesiogiai, tačiau ji atsiranda per kalbos iškraipymus, dviprasmybes, vaizdinius neatitikimus ir reikšmės poslinkius. Tokiu būdu išlaikoma politinės kalbos forma, bet kartu susilpninamas jos autoritetas. Personažo įvaizdis, kalba ir elgesys kuria delegitimuojantį efektą: premjerė ne tik pavaizduojama juokingai, bet ir praranda dalį simbolinio autoriteto, nes iš rimto politinio sprendimų centro perkeliama į teatrališko, kiek dirbtinio ir lengvai pažeidžiamo viešojo vaidmens erdvę. Vis dėlto šis delegitimuojantis efektas kyla ne vien iš parodijos, bet ir iš jos sąveikos su jau viešajame diskurse susiformavusiu premjerės įvaizdžiu.

Apibendrinant galima teigti, kad „Dviračio savaitė“ konstruoja politinės tikrovės modelį, kuriame valdžia vaizduojama kaip negebanti nuosekliai veikti, linkusi kartoti automatizuotas reakcijas ir dažnai pakeičianti realų sprendimą jo imitacija. Tačiau pasikeitęs tiesosakos kvadrato taikymas leidžia šią išvadą papildyti: laida ne tik rodo politinės kalbos ir veiksmo neatitikimą, bet ir kuria

⁶⁵ Henri Bergson, *Juokas*, Vilnius: Vaga, 2014, p. 20–21.

dvilypį santykį tarp realios krizės rimtumo ir jos komiško pasirodymo. Politinė krizė šioje interpretacijoje pasirodo kaip komiška, tačiau nėra komiška savo turiniu. Ji išlieka rimta politinė problema, kuri parodijoje įgyja groteskišką, buitinę ir absurdišką formą.

Todėl „Dviračio savaitė“ ne tiesiog pakeičia politinę tikrovę išgalvotu komišku pasauliu, bet perdirba realius politinius įvykius į parodinį reginį. Šiame reginyje išlieka atpažįstami realybės elementai: kontrabandiniai balionai, sienos uždarymas, oro uostų veiklos trikdymas, premjerės komunikacija ir jos viešasis įvaizdis. Tačiau šie elementai perkeliami į kitą raiškos lygmenį – komišką, groteskišką, buitinę ar absurdišką. Taigi „Dviračio savaitė“ ne tik reflektuoja politinius procesus, bet ir aktyviai dalyvauja formuojant jų suvokimą, parodydama, kad šiuolaikinėje politinėje komunikacijoje riba tarp rimtosios ir komiškosios kultūros tampa vis labiau neaiški.

Literatūros sąrašas

1. Bakhtin, Mikhail. *Rabelais and His World*. Bloomington: Indiana University Press, 1984.
2. Baym, Geoffrey. “The Daily Show: Discursive Integration and the Reinvention of Political Journalism.” *Political Communication* 22, no. 3 (2005): 259–276.
3. Becker, Amy B. “Humorous Communication and the Political.” In *The Oxford Handbook of Political Communication*, edited by Kate Kenski and Kathleen Hall Jamieson. Oxford: Oxford University Press, 2014.
4. Berger, Peter L., and Thomas Luckmann. *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Garden City, NY: Anchor Books, 1966.
5. Bergson, Henri. Juokas. Iš prancūzų kalbos vertė Goda Bulybenko. Vilnius: Vaga, 2014.
6. Fenby, Jonathan. *The International News Services*. New York: Schocken Books, 1986.
7. Freidenberg, Olga M. “The Origin of Parody.” In *Semiotics and Structuralism: Readings from the Soviet Union*, edited by Henryk Baran, 268–284. White Plains, NY: International Arts and Sciences Press, 1976.
8. Freud, Sigmund. *The Joke and Its Relation to the Unconscious*. Translated by Joyce Crick. Edited by John Carey. New York: Penguin, 2003.
9. Gitlin, Todd. *The Whole World Is Watching: Mass Media in the Making and Unmaking of the New Left*. Berkeley: University of California Press, 1980.
10. Gray, Jonathan, Jeffrey P. Jones, and Ethan Thompson, eds. *Satire TV: Politics and Comedy in the Post-Network Era*. New York: NYU Press, 2009.

11. Greimas, Algirdas Julien. On Meaning: Selected Writings in Semiotic Theory. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1987.
12. Hutcheon, Linda. A Theory of Parody: The Teachings of Twentieth-Century Art Forms. New York: Methuen, 1985.
13. Hutcheon, Linda. Irony's Edge: The Theory and Politics of Irony. London: Routledge, 1994.
14. Lotman, Jurij. Universe of the Mind: A Semiotic Theory of Culture. Bloomington: Indiana University Press, 1990.
15. LRT. „Dviračio savaitė.“ LRT mediateka. 2025 m. lapkričio 2 d. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d. <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000542122/dviracio-savaite?episode=2731388&season=%2Fmediateka%2Fvideo%2Fdviracio-zinios%2F2025>
16. LRT. „Ruginienė: norėčiau, kad Baltarusija atsakingai žiūrėtų į kontrabandinių balionų problemą.“ LRT.lt. 2025 m. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d. https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2722126/ruginiene-noreciau-kad-baltarusija-atsakingai-ziuretu-i-kontrabandiniu-balionu-problema?srltid=AfmBOookYeLrEojWX_KX2LfduAKRqX8FivWfbIs5bgahae9ekQOZfl4d
17. LRT. „Žurnalistų apklausa: metų įvykis Lietuvoje – balionų krizė.“ LRT.lt. 2025 m. gruodžio 30 d. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d. <https://www.lrt.lt/>
18. LRT. „Ruginienė: kontrabandiniai balionai skrido ir, matyt, skris.“ LRT mediateka. 2025 m. lapkričio 24 d. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d. <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000566061/ruginiene-kontrabandiniai-balionai-skrido-ir-matyt-skris>
19. LRT. „NKVC vadovas: dėl kontrabandinių balionų oro uostai patyrė apie 17 tūkst. eurų nuostolius.“ LRT mediateka. 2025 m. spalio 25 d. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d. <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000536048/laikinai-del-balionu-sustabdzius-oro-uostu-veikla-patirta-bent-17-tukst-euru-nuostoliu?episode=2725093&season=%2Fmediateka%2Fvideo%2Fspaudos-konferencijos%2F202>
20. LRT. „Ruginienė apie balionus: susitvarkėm su migrantų krize, susitvarkysim ir su šia.“ LRT mediateka. 2025 m. spalio 26 d. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d. <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000537019/ruginiene-apie-balionus-susitvarkem-su-migrantu-krize-susitvarkysim-ir-su-sia>

21. LRT. „Ruginienė: dėl balionų grėsmės neribotam laikui bus uždaryta siena su Baltarusija.“
LRT mediateka. 2025 m. spalio 27 d. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d.
<https://www.lrt.lt/mediateka/video/spaudos-konferencijos?episode=2000538038&season=%2Fmediateka%2Fvideo%2Fspaudos-konferencijos%2F202>
22. lrytas.lt. „Pirmą kartą po skandalo dėl rankinės prabilo pati Inga Ruginienė: vyras gavo šoką.“
lrytas.lt. 2025 m. rugsėjo 23 d. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d.
<https://www.lrytas.lt/zmones/veidai-ir-vardai/2025/09/23/news/pirma-karta-po-skandalo-del-rankines-prabilo-pati-inga-ruginiene-vyras-gavo-soka--39641638>
23. Patton, Michael Quinn. Qualitative Research and Evaluation Methods. Thousand Oaks: Sage, 2002.
24. TV3.lt. „Dėl grėsmės iš Vilniaus skrydžius perkeltų į Kauną: jau svarstoma tokia galimybė.“
TV3.lt. 2025 m. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d. <https://www.tv3.lt/naujiena/verslas/del-gresmes-is-vilniaus-skrydzius-perkeltu-i-kauna-jau-svarstoma-tokia-galimybe-n1474286>
25. TV3.lt. „Premjerės Ingos Ruginienės stilius išduoda daugiau nei atrodo: štai ko ji nepasako žodžiais.“
TV3.lt. 2025 m. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d.
<https://www.tv3.lt/naujiena/gyvenimas/premjer-es-ingos-ruginienes-stilius-isduoda-daugiau-nei-atrodo-stai-ko-ji-nepasako-zodziais-n1447179>
26. Vidugirytė, Inga. Juoko kultūra. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2012.

Santrauka

Šiame magistro darbe analizuojama, kaip politinis juokas dalyvauja formuojant politinės tikrovės vaizdinį. Darbo sumanymą paskatino siekis tirti satyrinę televizijos laidą „Dviračio savaitė“ ne tik kaip pramoginį turinį, bet kaip politines reikšmes kuriantį tekstą. Tyrimo objektas – 2025 m. rugsėjo–2026 m. sausio mėnesiais transliuoti laidos epizodai, kuriuose reflektuojama Baltarusijos kontrabandinių balionų krizė.

Tyrimo problema siejama su tuo, kaip per parodiją, vizualinius ir kalbinius elementus, pasikartojimą bei neatitikimą tarp politinės kalbos ir vaizduojamos situacijos transformuojami realūs politiniai įvykiai. Darbo tikslas – atskleisti, kaip „Dviračio savaitėje“ konstruojamas alternatyvus politinės krizės vaizdinys ir kokią reikšmę šiame procese įgyja politinis juokas. Šiam tikslui keliami

uždaviniai: aptarti politinio juoko, parodijos ir karnavalinio juoko teorines prieigas, išanalizuoti vizualinius krizės reprezentacijos elementus, išanalizuoti personažų kalbą, taikant A. J. Greimo tiesosakos kvadratą apibrėžti santykį tarp realios krizės rimtumo ir jos komiškos reprezentacijos.

Analizė rodo, kad kontrabandinių balionų motyvas ir premjerės personažo veikimas tampa pagrindinėmis priemonėmis, per kurias kuriamas krizės vaizdinys. Parodijoje valdžios sprendimų priėmimas dažnai vaizduojamas kaip imitacija, o pati krizė kaip pasikartojantis ir iki galo neišsprendžiamas reiškinys. Premjerės personažas kuriamas kaip viešajame diskurse jau atpažįstamo įvaizdžio karikatūrinis sutirštėjimas: jos išvaizda, kalba ir elgesys tampa ženklais, per kuriuos silpninamas politinio autoriteto įspūdis.

Darbo išvados leidžia teigti, kad „Dviračio savaitė“ politinę tikrovę ne tik atspindi, bet ir transformuoja. Laidoje rimta politinė krizė įgyja komišką formą, tačiau jos politinis pagrindas išlieka rimtas. Darbo reikšmė siejama su politinio humoro tyrimų plėtra Lietuvoje: tyrimas parodo, kad satyrinė televizijos laida gali būti analizuojama kaip tekstas, aktyviai dalyvaujantis formuojant politinių įvykių interpretaciją ir viešąją politinės tikrovės suvokimą.

Reikšminiai žodžiai: „Dviračio savaitė“, politinis juokas, parodija, politinė tikrovė, politinė krizė, Inga Ruginienė, kontrabandiniai balionai.

Summary

This master's thesis analyses how political laughter participates in shaping the image of political reality. The idea for the thesis was prompted by the aim to examine the satirical television programme “Dviračio savaitė” not only as entertainment content, but as a text that produces political meanings. The object of the research is the episodes broadcast between September 2025 and January 2026, in which the Belarusian smuggling balloon crisis is reflected.

The research problem is related to the way real political events are transformed through parody, visual and linguistic elements, repetition, and the mismatch between political language and the situation represented. The aim of the thesis is to reveal how “Dviračio savaitė” constructs an alternative image of a political crisis and what significance political laughter acquires in this process. To achieve this aim, the following objectives are set: to discuss theoretical approaches to political laughter, parody

and carnival laughter; to analyse the visual elements of crisis representation; to analyse the language of the characters; and, by applying A. J. Greimas's veridictory square, to define the relationship between the seriousness of the real crisis and its comic representation.

The analysis shows that the motif of smuggling balloons and the actions of the Prime Minister's character become the main means through which the image of the crisis is constructed. In the parody, governmental decision-making is often represented as an imitation, while the crisis itself is presented as a recurring and ultimately unresolved phenomenon. The Prime Minister's character is constructed as a caricatured intensification of an image already recognizable in public discourse: her appearance, language and behaviour become signs through which the impression of political authority is weakened.

The conclusions of the thesis suggest that "Dviračio savaitė" not only reflects political reality, but also transforms it. In the programme, a serious political crisis acquires a comic form, yet its political basis remains serious. The significance of the thesis lies in its contribution to the development of political humour studies in Lithuania: the research shows that a satirical television programme can be analysed as a text that actively participates in shaping the interpretation of political events and the public perception of political reality.

Keywords: "Dviračio savaitė", political laughter, parody, political reality, political crisis, Inga Ruginienė, smuggling balloons.